

AUZEF GRAFİK TASARIM TİPOGRAFİ I

ÜNİTE SORULARI (2021-2022)

1. Gutenberg'in geliştirdiği hareketli hurufat sistemi baskı dizgesi olarak hangi baskı yöntemi türüdür?
A) Düz baskı
B) Çukur baskı
C) Yüksek baskı
D) İpek baskı
E) Gravür baskı
2. "Modern Graphic Terminology" adlı çalışmasında Keith A. Aldag "okunurluk ve işlev çabasına görsel etkiler üretmeksizin" diyerek, tipografinin hangi yönünün altını çizer?
A) Sanat ve Tasarım yönü
B) Dizgi ve baskı yönü
C) Yazılım ve donanım yönü
D) İlkeler ve kurallar yönü
E) Teknik ve zanaat yönü
3. "Tipografi, basılı sözcük vasıtasıyla iletişim tasarımının sanatı ve zanaatıdır." diyen tipografi araştırmacısı ve yazar kimdir?
A) Keith A. Aldag
B) Ruari McLean
C) Warren Chappel
D) Emil Ruder
E) Jan Tschichold
4. "The Manual of Typographic Design" adlı eserinde "tipografi ve tasarım neredeyse eş anlamlıdır" diyen Emil Ruder hangi tasarım eğiliminin temsilcisidir?
A) Futurizm
B) Konstrüktivizm
C) Yeni Tipografi
D) Uluslararası Biçem
E) Kubizm
5. Tipografi terimi "type" ve "graphy" sözcüklerinden meydana gelmektedir. Buna göre "type" sözcüğü hangi anlamda kullanılmaktadır?
A) Metal harf
B) Harf çizimi
C) Harfleme
D) Harf türü
E) Yazı sanatı
6. "A Short History of the Printed Word" adlı kitabında tipografinin ne demek olduğu hakkındaki açıklamasıyla araştırmacı, yazar ve yazı tasarımcısı Warren Chappell 500 yıllık klasik basımcılık çağında tipografinin hangi özelliğini vurgulamaktadır?
A) Teknik ve zanaat
B) Yaratım ve üretim
C) Teorik ve kavramsal
D) Renk ve baskı
E) Doku ve düzenleme

7. Tipografinin artık harflerin sadece sözcüklerde, satırlarda ve sayfalarda düzenlenmesi değil, bundan böyle bir tasarım tavrı ve sorunu olduğunu ileri süren "Yeni Tipografi" hareketinin hem araştırmacı hem de yazı tasarımcısı olan teorisyeni kimdir?

- A) Emil Ruder
- B) Jan Tschichold
- C) Warren Chappell
- D) Armin Hoffman
- E) Herbert Lubalin

8. 18. Yüzyılın sonuna doğru geliştirilen Bodoni ve Didot yazı karakterleri 19. Yüzyıl başında daha da kalınlaştırılarak yeni bir yazı sınıflaması türüne dönüşür. Bu yazı sınıflaması hangisidir.

- A) Venedik Eski Biçemi Hurufatlar
- B) Geçiş Dönemi Hurufatları
- C) Çağdaş Hurufatlar
- D) Fatface Modern Hurufatlar
- E) Kare Sonlanmış Hurufatlar

9. 2. Dünya Savaşı sonrası logotayp, yazı karakteri, dergi ve süreli yayın çalışmalarıyla tanınan önemli Amerikalı tasarımcı kimdir?

- A) Emil Ruder
- B) Jan Tschichold
- C) Herbert Lubalin
- D) Giambattista Bodoni
- E) Warren Chappell

10. Foto-dizgi ve foto-düzenleme sistemlerinin tipografik tasarım olasılıklarını kendi geometrik ve yapısal özelliklerinde barındırdığı ileri sürülen yazı karakteri hangisidir.

- A) Texture
- B) Jenson
- C) Bodoni
- D) Sabon
- E) Avant Garde

CEVAP ANAHTARI-1. c 2. e 3. b 4. d 5. a 6. a 7. b 8. d 9. c 10. e

1. Yazı tarım toplumu yapısı içinde ihtiyaç duyulan bilgilerin kaydedilmesi amacıyla ortaya çıkmıştır. Başlangıçta ilk yazılar resimsel bir özellik sunmaktaydı. Yazıların bu türüne ne denir?

- A) Fonogram
- B) Hologram
- C) Monogram
- D) Piktogram
- E) Telegram

2. Sümer uygarlığında geliştirilen çivi (ya da kama) yazısını ıslak çamur tabletlere çizmek, aktarmak veya baskılamak amacıyla kullanılan yazma aleti hangisidir?

- A) Calamus
- B) Stilus
- C) Papirüs
- D) Vellum
- E) Parşömen

3. Mısır uygarlığında saray, anıt mezar, tapınak vb. anıtsal yapılarda ve değerli eşyalarda kazıma veya oyma tekniğiyle uygulanmak üzere geliştirilen ve M.Ö. 4. Yüzyıl ortalarından itibaren yaygın kullanılan yazı türü hangisidir?

- A) Hiyeratik
- B) Demotik
- C) Runic
- D) Petroglif
- E) Hiyeroglif

4. M.Ö. 1274'de Mısır ve Hitit orduları arasında yapılan, sonunda Mısır Firavunu II. Ramesses ile Hitit Kralı III. Hattuşili'nin barış antlaşması imzaladığı savaş hangisidir?

- A) Maraton Savaşı
- B) Truva Savaşı
- C) Kadeş Savaşı
- D) Kartaca Savaşı
- E) Makedon Savaşı

5. M.Ö. 2. Binyıl ortasından sonuna kadar süren Hitit uygarlığı çağında başkent olan Hattuşa'nın bugünkü adı nedir?

- A) Boğazköy
- B) Yalıköy
- C) Kadıköy
- D) Karaköy
- E) Köyceğiz

6. Yunanca bir terim olarak eski yazı çeşitlerini inceleyen, Türkçe eski yazıt bilimi anlamına gelen bir bilim dalı hangisidir?

- A) İdeografi
- B) Logografi
- C) Kardiyografi
- D) Radyografi
- E) Paleografi

7. M.S. 552-744 yılları arasında kurdukları siyasi birliklere ilk kez Türk adını vermeleri ve Türkçenin bilinen en eski yazılı kaynaklarını diktirdikleri yazıtlarda oluşturmaları bakımından, Türk kültür ve edebiyat tarihi açısından çok önemli bir yere sahip olan Türk kağanlığı hangisidir?

- A) Hun
- B) Göktürk
- C) Avar
- D) Selçuklu
- E) Osmanlı

8. Yazının evriminde piktografik yazının bulunuşundan sonraki en önemli aşama sesçil (fonetik) abecelerin geliştirilmesidir. Kendilerine Kenanlılar diyen (günümüzde Lübnan'da bulunan) eski Biblos halkının geliştirdiği Fenike abecesi kaç ünsüz işareten oluşmaktadır?

- A) 12
- B) 22
- C) 24
- D) 28
- E) 32

9. Klasik Roma Çağı boyunca, komutanların zaferlerini kutlamaya yönelik yapılacak olan anıtsal eserlerin alınlık ve yüzeylerinde kullanılmak üzere hangi yazı biçimi geliştirilmiştir?

- A) Anziyal
- B) Etrüks
- C) Kalkıdyan
- D) Kurzif
- E) Roma Kapital

10. Abbasiler devrinde vezir ve hattat olan İbn Mukle tarafından geliştirilen ve İslam hat sanatında yazı tür ve çeşitlerinin temellerini oluşturan altı kalem/kamış yazısına ne denir?

- A) Aramic
- B) Enbârî
- C) Aklâm-ı sitte
- D) El-müsned
- E) El-cezm

CEVAP ANAHTARI-1. d 2. b 3. e 4. c 5. a 6. e 7. b 8. b 9. e 10. c

1. Kitabın ilk biçimi hangisidir?

- A) Script
- B) Papyrus
- C) Codex
- D) Scroll
- E) Vellum

2. Parşömen hangi krallık zamanında icat edilmiştir?

- A) Babil
- B) Lidya
- C) Likya
- D) Pergamum
- E) Ephesus

3. Roma kapital yazının daraltılmış, hem başlık harfi hem de metin yazmak için geliştirilen ve miladi çağların başında daha yaygın olarak kullanılan yazı sürümü hangisidir?

- A) Kare kapitaller
- B) Rustikler
- C) Anziyaller
- D) Adasal Minisküller
- E) Karolenj Küçükharfleri

4. Hangisi "ulusal yazılar"dan değildir?

- A) Beneventan
- B) Curiale
- C) Lombardik
- D) Merovenj
- E) Roman

5. Bugün kullandığımız Latin abecesinin ikili dizgesinin küçükharflerine örnek teşkil eden yazı türü hangisidir?

- A) Kare kapital
- B) Anziyal
- C) Adasal Miniskül
- D) Karolenj
- E) Gotik

6. Hangisi gotik yazı türleri arasında yer almaz?
A) Visigotic
B) Textur
C) Batarde
D) Rotunda
E) Fraktur
7. Hangi olay Batı kültürünün antik çağ birikimini yeniden ele geçirmesine yol açar?
A) İskenderiye'nin Yağmalanması
B) Haçlı Seferleri
C) Konstantinopol'ün yağmalanması
D) İstanbul'un Fethi
E) Coğrafi Keşifler
8. Hangi yazı türü hümanistler arasında değersiz görme ya da bir aşağılama terimi olarak kullanılmış, 'kaba' ve 'barbar' sözcükleriyle eşanlamlı tutulmuştur?
A) Kare kapital
B) Anziyal
C) Adasal Miniskül
D) Karolenj
E) Gotik
9. Hangisi Batı kültürünün kaligrafi (yazı sanatı) ustaları arasında değildir?
A) Petrarca
B) Tagliente
C) Palatino
D) Mercator
E) Barbedor
10. Hangisi hümanistik italik yazının en büyük ustası olarak kabul edilir?
A) Avicenna
B) Thomas von Aquin
C) Ludovico degli Arrighi
D) Boccacio
E) Francesco Petrarca

CEVAP ANAHTARI-1. c 2. d 3. b 4. e 5. d 6. a 7. d 8. e 9. a 10. c

1. Hangisi Gutenberg öncesi bir baskı yöntemi değildir?
A) Mühür baskı,
B) Kalıp baskı,
C) Ağaç baskı,
D) Gravür baskı,
E) Yüksek baskı
2. Hangisi Gutenberg'in hareketli hurufat ile bastığı bilinen ikinci kitaptır?
A) Gök bilim Takvimi,
B) Türk Takvimi,
C) 36 Satırlı İncil,
D) 42 Satırlı İncil,
E) Mainz Mezmurlar Kitabı

3. Gutenberg'in baskılarında kullandığı hurufat hangi yazı çeşidinden kesilmiştir?
- A) Bastard Gotik,
B) Round Gotik,
C) Textur Gotik,
D) Fraktur Gotik,
E) Schwabacher Gotik
4. Gutenberg'in hareketli hurufatla baskı dizgesi en az kaç yıl sürmüştür?
- A) 100 yıl,
B) 200 yıl,
C) 250 yıl,
D) 300 yıl,
E) 500 yıl
5. Venedik'te matbaacılığı ilk başlatan basımcı hangisidir?
- A) Johannes da Spira,
B) Conrad Sweynheym,
C) Arnold Pannartz,
D) Peter Schöffer,
E) Albrecht Pfister
6. Fransa Kralı'nın basımcılığı öğrenmesi için görevlendirdiği ve Mainz'e gönderdiği, çıraklık dönemini Gutenberg'in atölyesinde geçiren basımcı kimdir?
- A) Arnold Pannartz,
B) Peter Schöffer,
C) Anton Koberger,
D) Nicolas Jenson,
E) Günter Zainer
7. Venedikli basımcılar tarafından geliştirilen dik hurufatlar hangi adla tanımlanır?
- A) Yeni Biçem,
B) Eski Biçem,
C) Eşit en,
D) Geçiş dönemi,
E) Modern
8. Öklid'in "Geometrinin Unsurları" adlı eserini ilk kez basan hangi basımcıdır?
- A) Nicolas Jenson,
B) William Caxton,
C) Anton Koberger,
D) Albrecht Dürer,
E) Erhard Ratdolt
9. Basımcılıkta ağaç oyma gravür tekniğini geliştiren sanatçı hangisidir?
- A) Anton Koberger,
B) Nicolas Jenson,
C) Albrecht Dürer,
D) Peter Schöffer,
E) Philippe Pigouchet

10. Hangisi Yunanca ve Latince klasikleri basma amacıyla 1494'te Venedik'te kendi basımevi Aldine Press'i kurar?
- A) Aldus Manutius,
  - B) Pietro Bembo,
  - C) Francesco Colonna,
  - D) Desiderus Erasmus,
  - E) Philippe Pigouchet

CEVAP ANAHTARI-1. d 2. b 3. c 4. e 5. a 6. d 7. b 8. e 9. c 10. a

1. Gutenberg'in vidalı baskı tezgahı basımcılıkta ne kadar süre daha kullanılmıştır?
- A) 100
  - B) 50
  - C) 150
  - D) 200
  - E) 300
2. 16. Yüzyıl'da basımcılığın merkezi nereye kaymıştır?
- A) İngiltere,
  - B) Fransa,
  - C) İspanya,
  - D) İsviçre,
  - E) Almanya
3. Garamond yazı karakteri hangi geometrik özellikte tasarlanmıştır?
- A) Modern,
  - B) Gotik,
  - C) Eski Biçem,
  - D) Geçiş Dönemi,
  - E) Yeni Biçem
4. Tipografi'de kullanılan aksan işaretleri (bir dildeki söyleyişe ilişkin göstergeler) dizgesel olarak hangi basımcı tarafından geliştirilmiştir?
- A) Robert Estienne,
  - B) Simon de Colines,
  - C) Jean de Tournes,
  - D) Geoffroy Tory,
  - E) Michael de Vascosan
5. Gazetenin ilk biçimi hangi yüzyılda ortaya çıkmıştır?
- A) 13. Yüzyıl,
  - B) 14. Yüzyıl,
  - C) 15. Yüzyıl,
  - D) 16. Yüzyıl,
  - E) 17. Yüzyıl
6. İlk gazete nerede basılmıştır?
- A) Venedik,
  - B) Paris,
  - C) Basel,
  - D) Londra,
  - E) Frankfurt

7. Imprimerie Royale tarafından tasarlatılan ilk mekanik ve bilimsel yazı karakteri kim tarafından kesilmiştir?
- A) Geoffroy Tory,
B) Claude Garamond,
C) Peter Walperger,
D) Philippe Grandjean,
E) William Caslon
8. Imprimerie Royale tarafından tasarlatılan yazı karakteri hangi sınıflama içinde yer alır?
- A) Eski Biçem,
B) Yeni Biçem,
C) Geçiş Dönemi,
D) Gotik,
E) Çağdaş Biçem
9. Osmanlı'da İbrahim Müteferrika tarafından yürütülen ilk basımcılık hangi padişah zamanındadır?
- A) II. Mehmet,
B) III. Ahmet,
C) IV. Murat,
D) V. Mustafa,
E) VI. Mahmut
10. Giambattista Bodoni tarafından geliştirilen yazı karakterleri hangi sınıflamaya aittir?
- A) Çağdaş Biçem,
B) Yeni Biçem,
C) Geçiş Dönemi,
D) Gotik Biçem,
E) Eski Biçem

CEVAP ANAHTARI-1. a 2. b 3. c 4. d 5. e 6. e 7. d 8. c 9. b 10. a

1. 1827'de Joseph Nicéphore Niépce tarafından ilk kalıcı fotoğraf çekilmiştir. Fotoğrafın bulunuşunun yol açmıştır en önemli gelişme hangisidir?
- A) Dünya olaylarının kaydı açısından devrimsel bir yeniliktir.
B) Çekilen her bir fotoğraf yaşama ve gerçeğe dair tanıklık ve kanıt oluşturmaktadır.
C) Sanat hareketlerinin kendilerini sorgulamalarının önünü açmış, plastik sanatların zamanın belleği olma görevini devralmıştır.
D) Yüzyılın sonuna doğru sinema sanatı gibi önemli gelişmeleri doğurmuştur.
E) Hepsi
2. İngiltere kraliçesi 1837'de taç giymiş olmasına karşın, son yıllarına değin 19. Yüzyıl genel olarak Çağ diye adlandırılır.
- A) Rönesans,
B) Barok,
C) XIV. Lui,
D) Viktorya,
E) Elizabet
3. 19. Yüzyıl başında yaygın olarak kullanıma giren yeni sürüm yazı karakteri türü hangisidir?
- A) Face to Face,
B) Light Face,
C) Fat Face,
D) Baby Face,
E) Scarface

4. Büyük ölçü ilan, duyuru, afiş, tanıtım kartı ve katalogların başlıklarında kullanılmak üzere 1827'de Darius Wells tarafından tanıtılan el-kesimi hurufat türü hangisidir?
- A) Metal Harfler,
B) Ağaç Harfler,
C) Bakır Harfler,
D) Gravür Harfler,
E) Kağıt Harfler
5. 1840'larda bir sürekli tabakanın ağaçtan kağıt yapımında hayata geçirilen sürekli-rulo kağıt üreten makinasının mucidi kimdir?
- A) Henry Fourdrinier,
B) Austin Burt,
C) Friedrich Koenig,
D) Andreas Bauer,
E) W. H. Fox Talbot
6. Ağaç veya metal harflerin küçük harf çizimlerinden istenilen büyüklükte (ya da tam tersi) düzgün bir biçimde çizilmesini ve daha sonra kesilmesini mümkün kılan buluş hangisidir?
- A) Pantograf,
B) Litografi,
C) Daktilo,
D) Sürekli-Rulo Kağıt,
E) Fotoğraf
7. 18. Yüzyıl sonunda Alois Senefelder tarafından 1796'da bulunan, yağ ve suyun birbirini itme ilkesinden hareketle görüntü aktarımında kullanılan baskı yöntemi hangisidir?
- A) Harf Baskı (Letterpress),
B) Taş baskı (Litografi),
C) İpek Baskı (Silk Screen),
D) Kalıp Baskı (Ksilografi),
E) Gravür Baskı (Intaglio)
8. 19. Yüzyıl'ın son on yıllarında daha hızlı dizgi yapmak amacıyla geliştirilen, operatör tarafından işletilen bir klavye aracılığıyla yapılan dizginin anında sıcak kurşun dökümünü satır satır üreten tümleşik dizgi aygıtı hangisidir?
- A) Kalotype,
B) Monotype,
C) Linotype,
D) Intertype,
E) Daguerretype
9. Tarihsel olarak 1860'lardan başlayıp 1910'lara değin etkisini sürdüren Sanatlar ve Elsanatları Hareketi'nin en önemli temsilcisi aşağıdaki sanatçılardan hangisidir?
- A) Fernand Leger,
B) Théo van Doesburg,
C) El Lissitzky,
D) William Morris,
E) Ardengo Soffici
10. Hangi akım Modernizm akımları içinde yer almaz?
- A) Kübizm,
B) Fütürizm,
C) Konstrüktivizm,
D) Dadaizm,
E) Pre-Raphaelizm

1. II. Dünya Savaşı sonrasında Batı dünyasının önemli kültür ve sanat merkezi hangi metropol olmuştur?
A) Londra,
B) Paris,
C) New York,
D) Roma,
E) Berlin
2. Savaş döneminde askeri amaçlarla çeşitli karmaşık hesaplamaları yapabilmek için geliştirilen cihaz, aygıt veya donanım hangisidir?
A) Radyo,
B) Televizyon,
C) Teleks,
D) Bilgisayar,
E) Cep telefonu
3. 1948'de bilgisayarların geliştirilmesini ve daha sonraki yıllarda bilgisayar çağının başlamasını sağlayan buluş hangisidir?
A) Radyatör,
B) Transistör,
C) Jeneratör,
D) Formatör,
E) Gladyatör
4. 1961'de kuru aktarım (dry transfer) yöntemiyle instant lettering (anında veya hazır yazı) ürünü ilk olarak hangi kuruluş tarafından piyasaya sunulmuştur?
A) Trinitron,
B) Chartpak,
C) DecaDry,
D) MecaNorma,
E) Letraset
5. Adrian Frutiger tarafından 'Univers' yazı karakteri hangi yıl tasarlanmıştır?
A) 1957,
B) 1958,
C) 1959,
D) 1960,
E) 1961
6. 1960'ların sonunda görüntülük (ekran) gösterimi üzerindeki işlemlerde bir imleme – ya da belirtme – aracı olarak Douglas Englebert tarafından geliştirilen cihaz hangisidir?
A) Tablet,
B) Computer,
C) Printer,
D) Plotter,
E) Mouse
7. Hangi dizgi teknolojisi "soğuk dizgi" olarak adlandırılır?
A) Linotype,
B) Monotype,
C) Typewriter,
D) Intertype,
E) Ludlow

8. II. Dünya Savaşı ve sonrasında Amerikan grafik tasarımında iz bırakan ancak göçmen olmayan sanatçı/tasarımcı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Joseph Binder,
- B) Herbert Bayer,
- C) Laszlo Moholy-Nagy,
- D) Herbert Matter,
- E) Ladislav Sutnar

9. Aşağıdaki sanatçı/tasarımcılardan hangisi "İsviçre Okulu" tarzının temsilcisi değildir?

- A) Josef Müller-Brockmann,
- B) Max Huber,
- C) Anton Stankowski,
- D) Jean Carlu,
- E) Armin Hofmann

10. 'Palatino,' 'Melior' ve 'Optima' gibi yaygın olarak kullanılan en önemli yazı karakterlerini 1950'lerde tasarlayan ünlü kaligrafi ve tipografi sanatçısı kimdir?

- A) Rudolf Koch,
- B) Hermann Zapf,
- C) Edward Johnston,
- D) Max Miedinger,
- E) Adrian Frutiger

CEVAP ANAHTARI-1. c 2. d 3. b 4. e 5. a 6. e 7. c 8. a 9. d 10. b

1. 1973'de Xerox'un Palo Alto Research Center'ında geliştirilen ve dünyanın ilk iş istasyonu olan bilgisayar hangisidir?

- A) IBM Composer,
- B) Commodore Pet,
- C) Macintosh Plus,
- D) Alto,
- E) Lisa

2. 1974 yılının kusursuzlaştırılan Ikarus font sayısallaştırma dizgesi kim tarafından geliştirilmiştir?

- A) Tüner Whitted,
- B) Peter Karow,
- C) Tomohiro Ohira,
- D) Steve Wozniak,
- E) Steve Jobs

3. Klasik daktiloların sınırlı işlevleri karşısında rapor yazımı, kitap dizgileri ya da mektup vb. görevleri yerine getirmek; kaydetmek; saklamak ve dot-matrix yazıcılarıyla dizgi sonuçlarını elde etmek için 1970'lerde geliştirilen teknoloji hangisidir?

- A) Çizici Plotterlar,
- B) Mürekkep Püskürtme Yazıcılar,
- C) Kelime-işlem Yazıcıları,
- D) Sıra-tarama Yazıcılar,
- E) Laser Yazıcılar

4. Linotype 90 yıl boyunca kendi geliştirdiği sıcak-metal döküm satır dizgisi dizgilerinin üretimine hangi yıl son verir?

- A) 1972,
- B) 1973,
- C) 1974,
- D) 1975,
- E) 1976

5. Grafik kullanıcı arayüzü (graphical user interface) yaklaşımı ilk olarak hangi kuruluş tarafından bilgisayar işletiminde uygulanır?

- A) IBM,
- B) Xerox,
- C) Windows,
- D) Apple,
- E) Commodore

6. PostScript olarak adlandırılan sayfa tanımlama dili Adobe Systems Inc. tarafından hangi yıl geliştirilmiştir?

- A) 1983,
- B) 1982,
- C) 1981,
- D) 1980,
- E) 1979

7. "1986'da ülkemizde ilk defa tümleşik ve yaygın bir biçimde masaüstü yayıncılık dizgesi tarafından pazara sunulan Macintosh Plus'larla birlikte başlamıştır." Cümlesindeki boşluğu aşağıdaki uygun olan sözcük ile doldurun.

- A) Microsoft Windows,
- B) Hewlett Packard
- C) Apple Computer
- D) Commodore Pet,
- E) IBM

8. 1970'lerde ilk izleri görülen, masaüstü yayıncılık ile evrilen ve 1980'lerden sonra hakim olan ana akım veya eğilim hangisidir?

- A) Modernizm,
- B) Postmodernizm,
- C) Klasizm,
- D) Sürrealizm,
- E) Saykodelik

9. Hangisi Postmodern akımlar içinde yer almaz?

- A) Eski Dalga,
- B) Yeni Dalga,
- C) Memphis,
- D) Retro,
- E) Punk

10. Hangi sanatçı/tasarımcı İsviçre tarzının yeni dönem temsilcisi değildir?

- A) Rosmarie Tissi,
- B) Siegfried Odermatt,
- C) Steff Geissbuhler,
- D) Ettore Sottsass,
- E) Wolfgang Weingart

SÖZLÜK

Aa

Acute. Bir harfin üzerindeki aksan: é

Adobe Postscript. Bilgisayar ortamında sayfa tanımlamaları için bir görselleştirme ile WYSIWYG görüntü ve baskı dizgesi.

AdobeTypeManager (ATM). Apple Macintosh'ta ve öbür kişisel bilgisayarlarda (personal computer -PC) kullanılan Adobe Systems yazılım uygulamaları. PostScript yazı türünün kullanıldığı her uygulamayla çalışan ATM, her boyuttaki yazı yüzünü görüntülüğe (ekran) tam ve doğru yansıtma olanağı sağlar. Film altyazıları, başlık (manşet) gibi Lazerdisk (Laserdisc) uygulamalarında vb. görüntülük tipografisi çalışmalarında, uygun yazı karakterlerini kullanmak çok önemlidir. Sınırlı sayıda görüntülük yazıtürü olan System 7 öncesi Mac'lerde, en yakın görüntülük yazıtürünün bit-eşlemini (bitmap) büyütürük görüntülük dışı puntolar oluşturup, sonuçta aşırı çentikli yazı karakterleri ortaya çıkardı.

Adobe Type Manager Denetim Masası. Adobe'un 'PostScript Type 1' font teknolojisi masaüstünde doğru ve düzgün bir gösterime ancak ATM aracılığıyla kavuşturulur. Bu denetim masasının sunduğu 'Anti- aliasing' seçeneği kullanılarak görüntülükteki fontların görünümü 'tırtıklı' olmaktan çıkartılarak etkili bir gösterim için yumuşatılabilir.

Ağırlık (Weight). Düzenlemede, harf biçimlerinin: ince, normal, kalın gibi çeşitlemeleri. Kağıt ölçümünde, genelgeçer ölçüde kağıdın 500 sayfasının topu (yaklaşık 480 ile 500 sayfalık kağıt topu).

Aksan (Assent). Bir sözcüğün söylenişinde bir yol gösterici olarak, bir karakter üzerindeki, altındaki ya da kendisindeki im.

Adı Örneği Acute é Breve ˘ Cedilla ç

Circumflex ê, ô Grave è Macron ̄

Tilde ñ Umlaut ë, ö, ü

Alphanumeric. Herhangi bir dizgenin harf ve sayı birliğini belirten "Alphabet and Numeric"in kısaltması.

Alphanumeric. Abecede yer alan harflerin yanısıra, sayıları da içeren, Qwerty klavye benzeri dizgeler.

Ampersand. 'And' yerine kullanılan '&' harf karakterinin adıdır. Latin kökeni 'et'den alınmıştır.

Anakopya Tasarımı: Kapsam içinde (kapsanmış) olan bir çoklu anakopya yazı karakteri PostScript Type 1

Fontlarından biri. Anakopya tasarım fontları font menüsünde görünür.

Anti-Aliasing. Çentik giderme. Bilgisayar görüntülüğü gibi düşük çözünürlü aygıtlarda üretilen grafiklerin çentikli görünüşlerini gidermek için görüntüleme dizgelerinde (imaging system) kullanılan teknik. Çentik giderme işlemi, Orta çağda duvar halılarında kullanılan tekniklerden türetilmiştir ve iki renk düzlemi arasına etkisiz (ara) bir renk eklenerek uygulanmıştır.

Apple Computer. Steve Jobs ile Steven Wozniak'ın 1976'da kurdukları, siberuzayın gelişiminde ve masaüstü yayıncılık dizgelerinin yaratılmasında, grafik kullanıcı arabirimi (graphical user interface), fare (mouse), simgeler ya da gösterenler (icon) gibi Xerox Parc üzerinde geliştirilen yeniliklerin, kişilerin alabileceği bir pazarlama anlayışıyla, kitle pazarına sunulmasında öncü olan bilgisayar şirketi.

Apple Computers, Inc. Macintosh masaüstü yayıncılık dizgesinin üreticisi.

AppleScript. System 7'yle çalışan Apple Macintosh'larda, yinlemeli işleri özdevimleştirme olanağı veren betikleme (scripting) dili.

Arap Sayıları (Arabic Numerals). Sıfır (0) ve 1'den 9'a, on sayı Avrupalılar tarafından Arap abecesinden türetildiği için böyle adlandırılır; karşıtı Roma sayılarıdır. Ancak Arap harflerinin aslı tarihsel olarak Hint kökenlidir.

Asılı İçerlek (Hanging Indent). Düzenlemede, örnek dizginin ilk satırının tam dolu ölçüde dizilmiş olması ve izleyen tüm satırların içerden başlaması.

Asılı Noktalama İmleri (Hanging Punctuation). Bloklanmış dizgide, optik hizalamaya ulaşmak için ölçünün hemen dışında olan, bir satırın sonundaki taşmış noktalama imleri.

Asılmış İlkharf (Hung Initial). Sol taraf sınırında dizilmiş olan gösterim harfi.

Askı (Brace). Özellikle matematik alanında sözcük ya da satırları kapsamak ve de bağlantılamak için kullanılan karakter.

Aşağı Uzanlıları (Descenders). Kasaaltının küçükharfleri g, j, p, q, ve y gibi harflerin gövdelerinden aşağıya sarkan bölümleri.

Aynı Çizgideki Sayılar (Lining Figures). 'Modern Sayılar'a bakın.

Aynı Çizgide Olmayan Sayılar (Non-lining Figures). 'Eski Biçem Sayılar'a bakın.

Ayrıkşar Sözlüğü (Exception Dictionary). Bilgisayar destekli tipografide, (genel bir durum yaratmayan) ender sözcüklerin içinde depolandığı bilgisayar belleğinin bölümü. Ender sözcükler tirelemenin bilimsel kurallarına göre tirelenemeyen sözcüklerdir. Örneğin, ink-ling, bilgisayar tireleme bilimi onu ink-ling olarak kestiği sürece bir ender sözcük olacaktır.

A4 (21x29.7 cm). İş ortamında kırtasiye için uluslararası genel-geçer bir biçimleme (format): yaklaşık 8 1/2x11 inçtir.

Bb

Backslant. Geriye (sola) doğru eğimi olan yazı karakteri, italic (sağa doğru eğimli) olanın karşıtı. Bu etki bazı foto gösterim makinalarında bulunmaktaydı.

Bağlantılar ya da Bileşik Harfler (Ligature). Metal ya da satır döküm hurufatlarda, ff, ffi, ffl, Ta, Wa, Ya vb. gibi iki ya da üç karakterin bir gövde ya da matris üzerinde birleştirilmesi. Bir gövde üzerindeki logo kesimi ve dökümünde kullanılan karakterlerle karıştırılmamalıdır.

Bakışimli Dizgi (Centered Type). Satır ölçümlemesinde ortadan blok dizilmiş dizgi satırları.

Bakışimsız Dizgi (Asymmetrical Type). Yerleştirme bakımından öngörülemeyen örüntüsüyle rastgele dizgi satırlarının dizilmesi.

Baskı Fontu (Printer Font). Masaüstü yayıncılıkta yazıcının kullandığı PostScript font belgesi.

Baskı Taslağı (Layout). Elle çizilmiş hazırlayıcı düzen ya da bir renkli örnek (comprehensive) yapmak için tasarım öğelerini daha önceki kendi konumlarında gösteren; ya da ölçüleri ve yazı türlerini, resimlemeleri, boşluklamayı ve baskıcıya yol göstermesi için genel olarak biçemi gösteren bir tasarımın temel unsurlarının ozasol baskısı.

Bastard Ölçüsü (Bastard Size). Grafik sanatında kullanılan herhangi bir ögenin genelgeçer olmayan ölçüsü.

Başlık Boşluğu (Head Margin). Bir sayfadaki ilk satırın üstündeki beyaz boşluk.

Başlık ve Küçük Başlık (Caps and Small Caps). Bir yazı karakterinde iki ölçüde olan büyük harflerdir, küçük başlık harfleri o karakterin küçükharf abece dizgesinin gövdesi ile aynı ölçüde olmaktadır. 'C&sc' olarak gösterilir. BURADA OLDUĞU GIBI.

Başsattır (Headline). Baskının bir parçasında dizginin en önemli satırı. Ayrıntısını okuması için okurun ilgisini çekmesi ya da izleyen metnin içindekilerine gözetmesi için yapılan özet.

Başvuru İmleri (Reference Marks). Okuyucuyu metinden dipnota ya da diğer başvurulara yönlendirmek için kullanılan imler. Yaygın imler

aşağıdakilerdir:

* Yıldız (ya da Asterisk)

§ Bölüm

† Kama (hançer)

|| Paralel

‡ Çift Kama

¶ Parağraf

Benzeşim Bilgisayarı (Analog Computer) Elektrik ve fiziksel değişkenlikler gibi sayısal özellikleri gösteren (sunan) bir bilgisayar türü, sanayide kapakçıkları çevirmek için ya da makineleri açıp kapatmak için kullanılır. Bu gibi bilgisayarlar fotodizgi dizgelerinde kullanılmaz. 'Sayısal Bilgisayar'a

bakın.

Beziér. Sayısal harflerin dış çizgilerini özellikle belirtmek için yaygın olarak kullanılan bir harf eğrisi. Bilgisayarla belirlenmiş denetim noktalarıyla ve tutamaçlarla saptanmış olan eğrinin tam biçimi. Beziér ilkeleri üstelik yazılım (sokware) çizim programlarında kullanılır.

Biçim (Face). Harfin basılan bölümü, sureti veya şekli. Üstelik harfin biçimi ya da resmi: Yazı karakteri.

Bilgisayar (Computer). Dizgi işleminde bilgiyi saklamak (tutmak) için ve matematiksel ve dilbilgisel yapmakta ve tipografik boşluklama ve satır sonlandırma kararları gibi tireleme ve blokama yapmakta kullanılan aritmetik ve bilimsel işlemlerin (bir düzen içinde) ardışık yerine getirmesi için bir donanım.

Bilgisayar Donanımı (Hardware). Fotodizgide ve 'kelime-işlem' alanında, geçerli bilgisayar donanımını belirten bir terim. İşlem ve programlamanın (ki software olarak bilinir) karşısında olarak.

Bilgisayar Programı (Computer Program). 'Sistem' işletimi gibi, bilgisayar için hazırlanmış açıklamalar dizisi.

Bilgisayar Programı-Yazılım (Sokware). Hardware olarak belirlenen bilgisayarın kendisiyle karşıt olarak bilgisayar programları, işlemleri vb.

Binary. İki birimin ya da parçanın oluşturduğu herhangi bir şey binary'i gösterir. Bilgisayar dizgilerinde sıfır (0) ve bir (1) sayıların kullanımıyla iki temelde bir sayılaştırma dizgesi.

Binary Code. Bilgisayar dizgilerinde, genellikle 0 ve 1 gibi iki karakterin kullanımıyla yapılmış bir şifre (code).

Bireysel Tireleme (Discretionary Hyphen). Basılmış olanda kullanılabilecek ya da kullanılamayacak olan, örnek dizginin klavyede tuşlanırken kişisel karara bağlı yapılmış olan tirelemesi.

Birim (Unit). Eşit çoğalmalar içinde em'in bölümlenmesi üzerinde temellendirilmiş değişken ölçüm.

Birim Değeri (Unit Value). Özel karakterlerin genişliğinde sabitleştirilmiş birimler.

Birim Sistemi (Unit System). İlk önce Monotype tarafından geliştirilmiş olan sayma yöntemi ve sonra bazı vuruşlu daktilolar ve fotodizgi dizgilerinde, birimler içinde yerleştirilmeye başlanan özel karakterlerin ve boşlukların genişliğini ölçmek amacıyla toparlama ve satırın sağ-sol (tam) bloklanması için ölçüyü belirlemek ve blokama içinde solda ne kadar boşluğun olduğunu belirlemek için kullanılmaktadır.

Bir Taraftan Blok Dizgi (Unjustified Type). Bir tarafa (sola ya da sağa) hizalı ve diğer tarafta serbest olan uzunluklarda dizgi satırlarının dizilmesi.

Bitmap. Bit-Eşlemi. Bilgisayar gösterim biriminde (monitor), bellekteki veri 'bit'lerinin doğrudan karşılığı olan renkli noktalardan oluşmuş görüntü. Bit-eşlem düzenleyiciler (ya da resim programları: paint program), en yaratıcı ve en kolay öğrenilen bilgisayar grafik araçlarıdır. MacPaint gibi yalın siyah-beyaz paketlerden, Pixel Paint Professional ve Studio 32 gibi 32 bitlik tam kapsamlı renkli programlara kadar değişirler. Bit-eşlem programlarında grafik sanatçısı (görüntülük noktacı [pixel] olarak gösterilen), her bit üzerinde denetim kurabilir. Tek olumsuzluğu, bit-eşlem görüntünün nitelik kaybına uğramaksızın yeniden boyutlandırılmamasıdır.

Görüntülük Noktacığı (Pixel). Genel olarak boyama ve görüntü işleme programları görüntülük noktacığı temelinde iş görür. Görüntüde her bir noktacığ denetlenebilir ve değiştirilebilir. Ancak bu görüntülerin kendi çözünürlüğü dışında büyütülmesi 'polarization' işlemine; iki görüntülük noktacığı arasına bir orta değer noktanın yerleştirilmesine, yol açar ki bu durum görüntünün niteliğini düşürür ve netliğini azaltır.

Bitmapped Text. Bit-eşlemli Metin. Ölçeklenebilir bir vektör dizisi olarak değil, görüntülük noktacığı örüntüsü olarak tanımlanmış metin.

Bits. Bilgisayar dizgilerinde, en küçük bilgi ilet birimi. Her biri bir binary sayısı, 0 ve 1'i sunar. Sözcük binary'nin ilk iki harfinden ve digit'in son harfinden türetilmiştir. (Binary Digit).

Bitiş Çizgisi (CutoW Rule). Bir metin bloğunun bir sütundan diğerine atladığı yeri ya da dizgi kolonlarında bir öykünün son bulunduğu noktayı gösteren, belirten saçteli inceliğindeki çizgi. Üstelik gazetelerde tipografik öğeler ya da kolonlar (columns) arasındaki yatay bölümleyen çizgi.

Blokama (Flush Lek or Right). Sol ya da sağ üstünde düşey olarak satırların dizilmesi.

Bloklanmış Dizgi (Justified Type). Dizgi satırlarının solda ve sağda tüm ölçüde hizalanmış olması.

Bloklama (Justify). Özellikle belirtilmiş bir ölçüde, sağda ve solda, satırları eşit ya da 'true' tutmak için, sözcükler arasındaki boşlukların sözcükler arasının uygun tutarında konulmasıyla dizgi satırlarının bloklanması işlemi.

Boşluklar (Spaces). Elle yerleştirme dizgide, metal hurufatın ince parçası, harf yüksekliğinden daha az, dizgi satırı içinde sözcükler ya da harfler arasında boşluk sağlamak için aralarına konulan küçük metal parçalar.

Boşluklama (Spacing). Boşluğun katılması yoluyla, dizgideki harflerin ya da sözcüklerin ayrılması.

Bölüm Başlıkları (Chapter Heads). Her bölümün başlangıç sayfasının adı ve/ya da sayısı.

BPS. Her saniyede bit (bits per second).

Breve. Bir harf üzerindeki aksan: ~

Bulk. Baskı kağıdının kalınlığı-inceliği; inç başına kağıt yoluyla ölçülür (PP).

Byte. Bilgisayar dizgilerinde bir birim olarak işlenen bitişik 'bit'lerin bir grubudur ve genellikle bir sözcükten daha kısadır. Bir bütün karakter olabilir.

Cc

Cathode Ray Tube (CRT). 'Katot Işını Tübü'ne bakın.

Central Processing Unit (CPU). 'Merkezi İşlem Birimi'ne bakın.

Character Per Inch (CPI). İnç başına karakter. Bir manyetik dizginin, tamburun (dram), disk (disc) ya da üzerine kaydedilen bilginin herhangi bir doğrusal aracının taşıma-toplama yoğunluğu ölçüsü.

Character Per Second (CPS). Fotodizgi donanımlarının çıktı hızını belirten bir ölçü.

Cicero. Avrupa'da daha önce geçerli olan tipografik ölçme birimi; yaklaşık olarak Amerika'da kullanılan pika ile aynı uzunlukta.

Circumflex. Karakter ê'nin üzerine konumlandırılan aksan.

Clip Art. Tasarımcıların kesip çıkartmaları ve tasarımlarına yapıştırılmaları için kağıda basılmış resimlemeler. Masaüstü yayıncılığıyla, 'clip art' bir disketten kopyalanabilen ve diğerine yapıştırılabilen ve kaydedilebilen elektronik resimlerdir.

Color Electronic Prepress Systems (CEPS). Renkli görüntülerin düzeltilmesi için tasarlanmış renkli baskı öncesi elektronik dizgiler.

Çç

Çengel (Cedilla). Orta Avrupa (CE) dillerinde ch'nin ç olarak söylenebilmesini göstermek için 'c'nin altına yerleştirilen aksan.

Çentik Giderme. 'Anti-Aliasing'e bakın.

Çerçeve (Borders). Bir dizgi-harf biçiminin ya da sayfanın tüm çevresini çevirmek-sarmak için kullanılan, dizgide bulunabilen tasarımlar ya da süslemeli çizgiler.

Çevresinde Dolaşma (Run-Around). Bir gösterim harfi ya da resimlemesinin çevresinde akan, dolanan metin dizgisi.

Çıkış (Output). Fotodizgi yerleştirmede dizilmiş olan dizgi. Hem de bir bilgisayarda işlenmiş dizgi belgesi.

Çıktı (Printout). Fotodizgide bir satır yazıcısı (line printer) tarafından yapılan, daktilo benzeri karakterlerde basılmış iş.

Çiçekli Tram (Dithered Dots). Ortadeğerlerin etkisini ya da rengi yaratmak amacıyla yakın noktaların (ya da görüntülük noktalarının) değerinin yerini tutması için bir teknik. Çiçekli tramlama bir siyah-beyaz gösterimde gri değerinin etkisini ya da bir renkli gösterimde katılan renklerin etkisini verir.

Çizgi (Rule). Kenar sularının ve kutuların içerdiği ve tipografik etkilerin bir çeşitlemesi için kullanılan öğeler. Çizgiler geçerli harf yüksekliğinde tipografik unsurlardır ve puntolarda ölçümlendirilen ağırlık olarak adlandırılan kalınlıkların bir dizisinde olur. İki ya da daha fazla paralel aynı çizgi ya da aynı gövdede dizilen farklı kalınlıklarda olabilir. Harf baskı işi (letterpress) ya da tipobaskı için ince çizgi çoğunlukla metal ya da çelik satırlarda yapılır. Satırlara katılması için çizgiler noktalanmış ya da tirelenmiş olabilir ya da onlar ilginç kenar sularında bulunabilir.

Çoklu Anakopya. Adobe'un geliştirdiği yazıtürü denetim dizgesi. Multiple Master'a bakın.

Çözünürlük (Resolution). Bir çıktı aracı (gösterim birimi; basım birimi; görüntü yerleştirici vb.) üzerinde olası görüntülük noktaların belirlenmiş sayısı.

Çoklu Anakopya Fontlar (MM). Genel olarak Çoklu Anakopya fontları 2, 3 ve 4 boyut üzerinde iş görür. Fontun kaç boyutuyla çoklu anakopyasının tasarlandığı önemlidir. Bu nedenle Adobe Type Manager ile uygulama içinde yaratılacak fontun yalnız kendi boyutları hazırlanırken belirlenen göstergelerinde (parameters) sonuç verecektir.

Dd

Daraltılmış Harf (Condensed Type). Düzenli yazı karakterinin daha dar türevi.

Değer (Value). Tam beyazdan tüm grinin dereceleriyle siyaha ulaşan (ya da tersi) derecelenmiş ton değerinin bir ölçüsü üzerinde temellendirilen bir grinin tonu ya da bir rengin yoğunluğunun veya 'açık/koyu'luk derecesi.

Depolama (Storage). Bilgisayar destekli fotodizgide içine veri girilebilen, onun içinde tutulabilen ve daha sonraki bir zamanda yeniden elde edilebilir olan (bir manyetik bellek bantı ya da diski olan) bir araç.

Dışçizgili Yazı (Outline). Yalnız dış sınırlarıyla (kontürleriyle) tanımlanmış yazı karakteri.

Dış Sınırlar (Margins). Bir sayfada harf-dizgi ve/ya da resimleme öğelerinin sol, sağ, üst ve alttaki (yan-dış tarafındaki) alanlar.

Didot. İngiliz-Amerikan punto dizgesinin karşısında olarak, dünyanın İngilizce konuşmayan bölgelerinde kullanılan tipografik ölçü dizgesi.

Digital Fonts. Sayısal Yazıtürü. Sayısal biçimde şifrelenmiş (coded) bir yazıtürünü oluşturan yazı karakterleri bütünü. 1965'te Digiset dizgi makinelerinin çıkmasıyla birlikte profesyonel dizgide sayısal yazıtürü kullanımı başlar. 1980'lerin ortalarında PostScript Sayfa Tanımlama Dili'nin gelişmesiyle, masaüstü yayıncılık dizgilerinin yanı sıra kişisel bilgisayarlarda da binlerce yazıtürü sayısal biçimde kullanılmaktadır.

DTP'de sayısal yazıtürü başlıca üç işlevi sağlamalıdır: 1) Kullanılan yazıcı ya da dizgi makinesinde olabilecek en yüksek çözünürlükte basılabilmesi (en etkili çözünürlük 150-3000 dpi); 2) Yaklaşık 72 dpi çözünürlükte görüntülük gösterimi sunmalı (WYSIWYG tasarım düzeni yapabilmek için tırnak, dolgunluk

vb. özel niteliklerin yeterince görünmesi gerekir); 3) Ayrıca hem görüntülük hem de baskıda ölçeklenebilir olmalıdır (tasarımcıya gerekebilecek bütün boyalarda bulunmalıdır).

Adobe PostScript ve Apple TrueType gibi birbirine rakip sayısal biçimlemelerde (format) şifrelenmiş yazıtürlerinde harfler, Beziér eğrisi, çizgi ağırlığı, dolgu, gölge ve başka yazıtürü özelliklerini tanımlayan bir şifrelemede saklanır. Bu verilerin gönderildiği Lazer yazıcı ya da ImageSetter yazıtürü verilerinin şifresini çözüp 'Sıratarama Görüntü İşlemcisi'yle (RIP) baskı için bir bit-eşlemi (bitmap) hazırlar. Bit-eşlemi yazıcı aygıtının sağladığı en yüksek çözünürlükte hazırlanabilir.

İlk sayısal yazıtürleri olan görüntülük yazıtürleri kümeler halinde görüntülenir ve görüntülenmek üzere özel olarak çizilmiş bit-eşlemleri kullanılır. Bu görüntülük yazıtürlerinin en sık kullanılan punto büyüklükleri genellikle 8, 9, 10, 11, 12, 14, 18 ve 24 puntodur ve yaklaşık yarısında görüntülenebilir. Yazıtürünü belirlemeye yarayan en yakın pencereden daha büyük ve daha küçük puntolar ayrıca ayarlanabilir. Ancak bu yöntemle doyurucu sonuçlar alınmadığından, Adobe önce Display PostScript, sonra Adobe Type Manager dizgelerini geliştirir. Bunlar görüntülük ve yazıcı çıkışında aynı sayısal biçimlemeyi (Postscript) kullanarak ikisi arasında tutarlılık sağlar. Artık özel uygulamalardan yararlanarak hem görüntülük hem de yazıcı için sayısal yazıtürü yaratılmakta ve değiştirilebilmektedir. Belli başlı yazıtürü üreticilerinin tümü hem kişisel bilgisayarlarda hem DTP dizgeleri için, ayrıca profesyonel grafik tasarım iş istasyonlarına sayısal yazıtürü sağlamakta ve masaüstü bilgisayarlarda yaratılmış olan birçok yeni yazıtürünü kullanıma sunmaktadır.

Disk. Bir bilgi depolama ortamı. Masaüstü yayıncılığında en çok kullanılanı 3.5 inçlik (90 mm) esnek plastik disk (micro floppy disc) ve 5.25 inçlik (hard) disklerdir. Bu terim ayrıca fotodizgide, negatif dizgi fontlarının görüntüsünü taşıyan yuvarlak gereci (circular) tanımlar.

Dizgi (Typesetting). Baskı için uygun tipografik öğelerin toparlanması ya da bir baskı kalıbı içinde birleştirilmesi.

Dizgici (Typesetter). Dizgiyi yerleştiren kişi için bir terim (eski dilde mürettip). Hem de dizgi yerleştirmesinin bir aracı.

Dizgi Genişliği (Set Width). Hem de yerleştirme ölçüsü (set size) ya da yerleştirme (set) olarak bilinir. Metal dizgide, dizgi karakterinin dökülmesi boyunca gövdenin genişliğidir. Fotodizgide, harfleri birbirine dokunmadan korumak için diğer tarafta boşluğun normal bir ölçüsünün içeren, birbirinden farklı olan özel karakterin genişliğidir.

Dizin (Index). Maddelerin (en belirgin ya da adların) abecesel sıralaması. Onun bulunabileceği sayfa sayısı her konu verilmiş olarak, basılmış bir iş içinde konu edilir. Üstelik ilgi çekme yönlendirmesi için + ve • gibi karakterler kullanılabilir.

Doğrudan Sayısal Provalar (Direct Digital Proof). Negatif filmde yapılmayan, sürekliton çalışmasından (continuous-tone art) doğrudan yapılan prova. Prova geleneksel yarımton (halkone) noktalarından (tram) daha çok titreyen (dithered) noktaların (çiçekli tram) düzenlenmiş provasıdır.

Dönüştürme (Modification). Diğerleriyle bir arada tutulduğunda, harfin bir boyutunda yeniden orantılanması. Sıkıştırma ya da genişletme, italik yapma, geriye eğik (back slant) gibi kolay dönüştürmeler fotogösterim makinalarının çoğunda doğrudan yapılabilmektedir. Daha karmaşık dönüştürmeler genellikle özel kamera ya da merceklerle yapılmaktadır.

Düşmüş Başlık Harfi (Drop Initial). Metin içerisine yerleştirilmiş olan gösterim harfi.

Düz Dizgi (Straight Matter). Düzenlemede, gövde dizgisinin çok az ya da tipografik çeşitleme olmadan dikdörtgen sütunlar biçiminde yerleştirilmesi ya da dizilmesi.

Düzenleme (Editing). Dizgiciye, onu bırakmadan önce durum, heceleme, dil yapısı, noktalama imleri ve biçimin uygunluğu için örnek dizginin gözden geçirilmesi.

Düzenleyici Uç (Editing Terminal). Üstelik 'Editing and Correcting Terminal' olarak da söylenir. Fotodizgide, klavye işlemi sonucunda bir katod ışını tübü kullanılarak işletilen bir bantın görsel gösterim birimi (Visual Display Unit or Terminal: VDT).

DTP (Desktop Publishing). Masaüstü Yayıncılık. Masaüstü (kişisel) bilgisayar, tarayıcı, lazer yazıcı ile grafik ve sayfa tasarımları yazılımlarından oluşan dizgelerin genel adı. Yaygın kullanıma giren ilk DTP dizgesini 1986'da Apple çıkarır. Bu dizge bir Apple Macintosh (Mac) bilgisayar, Apple Laser Writer ve pakete dahil yazılımdan (Aldus PageMaker ve Adobe PostScript) oluşuyordu. Gerçi bütün bu teknolojiler, profesyonel dizgi ve reprografik kuruluşları için daha önce de çeşitli biçimlerde piyasaya sunulmuştu ama, genel olarak makul bir fiyatla ve tek kişinin kullanabileceği "Masaüstü" formatında tümünü bir araya getiren ilk dizge Macintosh 128k oldu. Tasarımcı, grafiker, dizgici ve basımevlerinin olanaklarını ilk kez bir kullanıcının önüne seren DTP kişisel yayıncılıkta devrim başlattı.

Dynamic Random Access Memory (DRAM). Devindirici Düzenli İşlem Belleği.

Ee

Eğik (Oblique). Sağa doğru eğimli-yatık olan karakterler.

Eğik Yazı (Cursives). Latince 'currere'den (koşmak), elyazısını andıran ama harfleri birbirine bağlanmamış olan yazı karakteri.

Ekran (Görüntülük) Fontu (Screen Font). Sayısal fontun görüntülükte gösterilebilmesi için yaratılmış bit-eşlem belgesi.

Eksi Satır Boşluk Düzeni (Minus Linespacing). Hem de 'Eksi Boşluklama' (minus leading) olarak adlandırılır. Dizgi satırları arasındaki boşluğun kısaltılması ya da azaltılmasıdır; ki bu taban çizgisinden taban çizgisine olan satır ölçümünün harfin punto ölçüsünden daha kısa olmasıdır.

Elektronik Renk Görüntüleme (ECI). 'Electronic Color Imaging' deyiminin kısaltmasıdır.

Elektronik Tarayıcı (Electronic Scanner). Renk ayırımı yapmak için örneğin değişken yoğunluklarını okumak yoluyla, tümüyle renkli örneği taramak için bir fotoelektrik donanım. Tarayıcı, tramlanmış negatif ve pozitif filmi üretebilmeye yeteneklidir. Tarayıcı, yalnız bir tambur çevresine sarılmış yeterli incelikte olan örneği tarar ve veriyi sayısal şifreler. Bundan dolayı, örnek geçiren slayt ya da opak fotoğraf baskısıyla sınırlandırılmıştır. Terim ayrıca basım anında kayıt ve nitelik denetimi, mürekkep yoğunluğu ve baskının sona ermesi gibi işlemler için geçip giden baskıda basılmış sayfaların izlenmesi amacıyla makine üzerindeki elektronik bir 'göz'ü de belirtir.

Hell Chromagraph C-100. Elektronik tarayıcılar çok renkli ofset baskının 1960'lı yıllarda gelişmesiyle birlikte geliştirilirler. İlk elektronik tarayıcı dizgesi Dr.-Ing Rudolf Hell tarafından oluşturulur. Hell elektronik tarayıcılar dünya çapında yaygın kullanım bulur. Temelde iki bölümden oluşur. Bir tarafta Drum'a sarılı opak (basılı resim, fotoğraf baskısı vb.) dışardan ya da transparency (dia pozitif, film vb.) içerden taranır. Diğer tarafta sayısal bilgiye dönüştürülen veri laserle ham film üstüne renkayırımı amacıyla işlenir.

Zaman içinde bu pahalı (drum scanner) dizgelerin yanı sıra daha düşük çözünürlük sunan, ancak bürolarda günlük ve kişisel kullanımlar için ekonomik bir açılım sunan masaüstü tarayıcılar (flatbed scanner) pazara sürülür. Günümüzde geliştirilen Doğrudan Görüntüleme (DI) ve Bilgisayardan Kalıba (CtP) teknolojileri tarayıcılara yeni işlevler kazandırmıştır.

Elektronik Olarak Bütünleştirilmiş Yayıncılık (EIP). 'Electronically Integrated Publishing' deyiminin kısaltmasıdır. Yaratıcı üretimden geçerek sonuçta basılmış ürüne, bit'ler ve byte'ların serbestçe yer değiştirilebilmesi özelliğine sahip olan bir yeteneğin (olgunun) varolduğu kabul edilen karşılaştırmalı yeni

bir kavram.

Elyazısı (Script). Elyazısı harf biçimlemesi üzerinde temellendirilmiş yazı karakteri. Script yazılar resmi ve resmi olmayan biçimde ve ağırlıklarının çeşitlenmesinde olur.

Em. Em-karenin (ya da kadratin) yaygın kullanılan kısaltılmış deyimi. Üstelik tipografist tarafından kullanılan, satır boşluğunun ya da çıktının bir ölçüsü.

Em-boşluk (Em-Space). Bir em-kadratin genişliğinde boşluk.

Em-Kadrat (Em-Quad). Bir em'in genişliğinin yarısı olan ('nut' olarak adlandırılan) bir en-kadrattan onu ayırmak için bir 'mutton' olarak adlandırılır. Elle yerleştirme dizgide, harfin gövde ölçüsünün karesi olan bir metal boşluk; bir 10 punto em-karenin 10 punto genişliğinde olmasıdır. Em, erken dönem basımclığında bir M harfi genellikle bir kare gövde üzerinde kesilmiş olduğundan, adını buradan hareketle almıştır.

Em-Tire (Em-Dash). Uzun tire olarak da belirtilir. Bir tire bir em-karenin genişliğindedir.

En. En-kare (ya da kadrat) için yaygın olarak kullanılan kısaltılmış deyim.

En-Kadrat (En-Quad). Bir 'nut' olarak da adlandırılır. Bir em gibi, aynı derinlikte (yükseklikte) ama onun yarısı genişliğindedir. 10 punto harfin en boşluğu 5 punto genişliğindedir.

En-Tire (En-Dash). En-kare genişliğinde bir tire. 'From 1978–89' deyiminde olduğu gibi, 'to' sözcüğünün yerini alması için, 'to' yerine kullanılır.

Eski Biçem (Old Style). Erken 16. Yüzyıl'da geliştirilmiş yazı biçemi.

Eski Biçem Sayılar (Old Style Figures). Üstelik 'Aynı Çizgide Olmayan Sayılar' olarak da adlandırılır. Bazıları aşağı uzantıları diğerleri yukarı uzantılarına sahip, aynı ölçüde çeşitlenen, değişen sayılardır. Örneği 1234567890 böyledir. 'Modern' ya da 'Satır Halindeki Sayılar'ın karşıtıdır.

Eskiz (Dummy). Çeşitli unsurların nasıl düzenlenebileceğini gösteren, basılmış bir parçanın hazırlayıcı baskı taslağı. Müşterinin gereksinimlerine göre kabaca (rough) ya da ayrıntılı (elaborate) olabilir.

Ff

Folyo (Folio). Sayfa numarası. Üstelik kırılmadan, katlanmadan önce bir kağıt sayfasını gösterir.

Font (Font). Bir yazı karakterinin bir ölçüde, sayıda (küçük ve büyükharf abece dizgesi, sayıları, noktalama imleri, puntoları, başvuru imleri vb.) tüm karakterlerin bütünlükte topluluğu: örneğin, 10 punto Garamond Roman. (Bir font içinde olmayan) özel karakterler Pi karakterleri olarak adlandırılır.

Form. Harf baskısında, bir baskı izlenimi provasının çıkartıldığı ya da bir kalıbının yapıldığı demir çerçeve (chase) içinde kilitlenmiş olan, basım için dizilmiş dizgi ve diğer öğeler. Ofset baskıda, birleştirilmiş düz yüzeyi (flat) belirtir. Üstelik ayrıntıların eklenmesi ya da bilgi ve büro (oWice) makinalarında kullanılması için tasarlanmış, açık boşlukları içeren belgeyi ya da bir basılı parçayı belirtir.

Format (Biçimleme). Biçimin, ölçümün ve baştanbaşa bir yayının görünüşü için genel bir terim. Hem de verinin düzenlenmesi ya da birbirini izlemesi; kısaca düzeni ve biçimlemesi.

Gg

Geçiş Dönemi (Transitional). Eski Biçem ve Modern yazı karakterlerinin her ikisinin özelliklerini birleştiren yazı biçemi: örnek olarak Baskerville.

Genişletilmiş (Extended). Hem de expanded olarak adlandırılır. Düzenli bir yazı karakterinin geniş bir türevi.

Genişlik (Width). Harf biçimlerinin çeşitlenmesi: 'genişletilmiş', 'daraltılmış' gibi.

Gigo. "Garbage in, garbage out!" (Değersiz şeyler girerse değersiz şeyler çıkar!) anlamındaki deyimın kısaltması. Kötü girdilerin kötü çıktılar ürettiğini betimleyen argo.

Girdi (Input). Bilgisayar düzenlemesinde işlenecek olan bilgi.

Girdi Hızı (Input Speed). Makine biçimlemesine çevrilecek olan örnek dizgideki oran.

Gotik Yazı (Blackletter or Broken Type). 13.–15. Yüzyıllar arasında geliştirilmiş elyazısının biçimidir. Üstelik elyazısı üzerinde temellendirilmiş bir harf biçiminin adıdır.

G/M2. Her metrekaresindeki gram; ağırlık saptamasıyla kağıdı sınıflamanın metrik yöntemi.

Görsel Gösterim Ucu (Visual Display Terminal). Okur tarafından izlenmek için, örneğin düzenlenmiş bir bant olarak; örnek dizginin gösterilebileceği bir bant okuyucu, bir bant delici (ya da manyetik bant başlığı), bir klavye ve bir katot ışını tübünden oluşan bir bilimsel araç. İşletici düzenleme yapabilir ve düzenlemedeki tuşlamalarla örnek dizgiyi doğrulayabilir. Bu özelliğinden dolayı, yeni bir bant fotodizgi ya da satırdizgi makinasını ardışık olarak harekete geçirmekte kullanılmak için yaratılmıştır.

Görüntü Aslı (Image Master). Hem de bir harf-dizgi çoğaltma kalıbı olarak adlandırılır. Fotodizgide dizgi fontu, disk, saydam vb.

Gösterge (Parameter). Özel bir işlem için verilmiş değişmez değerler olarak belirlenen değişkenler. Yaygın olarak herhangi verilmiş dizgenin sınırlamalarını belirtmek için basım yanında kullanılır.

Gösterim Harfi ya da Dizgisi (Display Type). Genellikle 14 ve 18 punto ya da daha büyük olan, dikkat çekmek için kullanılan harf dizgisi.

Grave. Bir harfin üzerindeki aksan: è

Gren (Grain). Bir kağıt sayfasındaki liflerin yönelişi.

Gri Değer Ölçeği (Gray Scale). Beyazdan tam siyaha (ya da tersi), grinin derecelenmesi yoluyla gelişmeci- ilerlemeci dizileştirilen, yoğunluk değerinin tüm serisi. Gelişme derecesini denetlemek için film işleminde kullanılır.

Grotesque. Tırnaksız yazı karakteri için diğer bir tanım ve kavram.

Hh

Harf (Type). Abecenin harfleri ve sözcükler, tümceler, metin blokları vb. yaratmak için yalın bir biçimde ya da bütünleşik olarak kullanılan diğer tüm karakterler.

Harf Ailesi (Family of Type). Öznel bir yazı karakterinin (düz, eğimli, kalın, daraltılmış, genişletilmiş vb.) harf ölçülerinin ve biçimlerinin tümü.

Harf Ailesi (Type Family). Abecenin bir temel biçiminin tüm çeşitlenmeleri olan yazı karakteri tasarımlarının bir dizisi. Harf ailesinin genel tamamlayıcıları düz, dik (roman), eğik (italic) ve kalın (bold) biçimlerdir. Bunlar üstelik genişlikte (daraltılmış ya da genişletilmiş olarak) ve ağırlıkta (ince ve daha kalın olarak) çeşitlenirler. Bazı harf aileleri türevlerinin düzinesine sahiptir.

Univers. 1950'lerin ikinci yarısında Adrian Frutiger tarafından geliştirilen, sayısal temelde kodlanmış ilk yazı ailesidir. Günümüzde bir fontun tonlarca biçimi bulunabilmektedir.

Zamanında bu zengin aileleri daha kolay tanımlamak için geliştirilen sayısal şifreleme günümüz Çoklu Anakopya (MM) fontların üretiminde de temel mantık olarak kullanılmaktadır.

Harf Biçemi (Type Style). Bir yazı karakterinin farklı özellikteki çeşitlenmeleri: düz, eğik, kalın, daraltılmış ya da genişletilmiş.

Harf Boşluğu (Letterspace). Harfler arasındaki boşluk.

Harf Boşluk Düzeni (Letterspacing). 'Harf Boşluklaması' olarak da kullanılır. Düzenlemede, verilen bir ölçüde ya da görünüşün düzeltilmesi için bir dizgi satırını doldurmak amacıyla öznel harfler arasına boşlukların katılmasıdır.

Harf Dizisi (Type Series). 6 puntodan 72 puntoya, ya da kimi zaman 120 puntoya, kadar tüm bir ölçü dizisi içinde bir temel yazı karakteri tasarımı.

Her Pikada Karakter (Character-per-pica). Dizgi dizildiği zaman örnek dizginin satır uzunluğunu belirleme yoluyla her pikadaki karakterin ortalama sayısından yararlanmayı sağlayan yerleştirme dizgesi.

Hizalama (Alignment). Her bir karakterin (aşağı sarkanlar dışında) tabanını aynı düşsel çizgide bırakmak için bir satırda dizginin düzenlenmesi; taban-hizalı (base-aligning). Üstelik bir sayfada düzgün görünen satırların sonları için dizgi satırlarının sola, sağa, ya da her iki tarafa olan düzenlemesidir.

Hypertext. Hipermetin. Bir metinden öbürüne çoklu geçişler sunan, ilişkili metin maddelerinin birbirine bağlanması ya da bağlantılı çapraz göndermeler elde etmesi için kullanıcıya, doğrusal olmayan hiperbağları (hyperlink) "Rastgele Erişim" (Random Access) yöntemiyle izleme olanağı tanıyan program.

Hypertypography. Hiper tipografi. Canlandırma (animation), isteğe uyarlanabilir yazı biçimleri ve yazı türleri, "konuşan" metin (sesli metin), üç boyutlu yazıbiçimi vb. özelliklerin, hipermetnin (hypertext) bağlayıcı özelliklerinden yararlanarak bir araya getirildiği etkin ve etkileşimli yazı türü.

Tipografi, yazı karakterlerinin iki boyutlu bir yüzeye yerleştirilmesi sanatı ve tasarımıdır; hipertipografi ise, yazının çok boyutlu hiperuzama, başka bir deyişle silikonlardan ve ikili bellekten oluşan siberuzaya yerleştirilmesi sanatıdır. Siberuzayda bağlantı küresel nitelik taşır; bu tasarımcılara, yazar ve

okurla yeni yöntemlerle görüşüp tartışma olanağı sağlar.

Hipertipografi çok boyutludur, sanal gerçeklikteki stereoskopik kişisel perspektife benzer, kullanıcı onu X, Y, Z düzlemlerinde, yandan, döndürerek, esneterek 6 serbestlik derecesiyle saptanan öznel bakış açısına göre okuyabilir. Hipertipografi, artık durağan iki boyutlu gösterenlerle değil, kılavuzlar ve seçenekli perspektif olanağı sağlayan bir veri tabanı aracılığıyla, kullanıcının gelişimini de ortaya koyan etkin, akıllı metinsel görüntülerle uğraşır. Hipertipografi uzayı, hipermetin, veri tabanı, bilgi tabanlı dizge ve uzman dizgeler sunan bir ortam galaksisinde, tek aracın çizgisel anlatı olduğu bir çoğaltma kalıbıdır.

İl-İl

İç Boşluk (Counter). B, d, p gibi ve benzeri harflerin iç boşlukları olarak, bir harfin vurguları tarafından kapatılmış boşluğu.

İçerlek (Indent). Bir paragrafın başlangıcını göstermek, belirtmek için düzenli (blok ya da sütun) sınırlarından bir dizgi satırının (ya da satırlarının) içeri (içerlek) yerleştirilmesi. İlk satır içerlek olabilir ya da belli bir ölçüde tutulabilir ve de paragraf içindeki sonraki tüm satırlar içerlek olabilir. Bir içerlek için kullanılan boşluk genellikle bir em'dir.

İleriye Taşıma (Carry Forward). Yeni sütuna ya da sayfaya metni aktarmak.

İlk font: Bir anakopya fonta benzemeksizin, hiperküp tasarımının köşelerinde uzanması gereksinilmeyen, ama çoklu anakopya boşluğunda arzu edilen herhangi bir konumda olabilen, yaratılmış bir fonttur. İlk fontlar da font menüsünde görünürler.

İlkharf (Initial). Süslemek ya da vurgulamak için gösterim dizgisinde yerleştirilen, kopyanın bir gövdesinin (dizgi sütununun) ilkharfi. Sıklıkla, bir kitabın bir bölümünü başlatmakta kullanılır. 'Drop, Hang ve Raised Initial' sözcüklerine bakın.

Impose. Dizgi yerleştirme ve oluşturmalarında, bir programa göre taşınan baskı görüntüsünü düzenleme tasarısı.

İnce Biçem (Light Face). Düzenli (normal) yazı karakterinin hafif (ince) türü.

ISOTYPE (International System of Typographical Picture Education). Tipografik Görüntü Eğitimine İlişkin Uluslararası Dizge. 1920'lerde Otto Neurath'ın, istatistiksel bilgilerin sunumu için geliştirdiği grafik dizgesi; insan, mal vb. öğelerin resimli simgelerle gösterilmesine dayanır ve ISOTYPE Institute'taki ekibiyle Neurath, bilgilerin resim biçiminde tasarlanıp görüntülenmesi için ilk genelgeçerleri oluşturmuştur. Bu çalışmanın, grafik ve arabirim tasarımcılarının ürünleri üzerinde önemli etkisi olmuştur.

İş İstasyonu (Work Station). Genel olarak bir kişisel bilgisayardan (PC) daha güçlü, ama bir 'mainframe'den daha az, olması düşünülür.

İtalik (Italic). Burada olduğu gibi: sağa doğru eğimli olan harf biçimi.

İzlek Satırı (Leader). Sayfada karşıdan karşıya göze yol göstermek için kullanılan nokta, nokta dizisi, tireler ya da bölümlerin bir dizisi. Nokta satırları 2, 3 ya da 4 em'de özellikle belirtilir. Zarif tipografide onlar, düşey olarak hizalanması için, özellikle belirtilmiş olmalıdır.

Kk

Kalın Biçem (Bold Face). Bir düzenli, normal yazı karakterinin daha ağır bir türü. Vurgulama için kullanılır. BF olarak belirtilir.

Kaligrafi (Calligraphy). Latince 'güzel' anlamındaki 'calli'den gelen, elyazması gibi sanatsal üretim ya da güzel, şık elyazısı.

Kama (Dagger). Yıldız belirtecinden sonra kullanılan ikinci bir dipnot başvuru belirteci. Burada olduğu gibi: †

Kanava (Grid). Foto-düzenlemede, bazı dizgelerde kullanılan bir negatif dizgi fontunun dikdörtgen taşıyıcısı. Üstelik birleştirilecek olan bir sayfanın tüm parçalarının ya da kitap baskı taslağının üzerinde ya da fototipografide oluşturulan artı-çizgili geçirgen ızgara ya da bölümlenme.

Kapitaller (Capitals). Başlık ya da kasaüstü büyükharfleri olarak da bilinir. Abecenin büyükharf dizgesidir.

Karakterler (Characters). Abecenin öznel harfleri, sayıları, noktalama imleri vb. her birinin genel adıdır.

Karakter Oluşumu (Character Generation). Katod Işını Tübü (CRT) fotodizgisinde, bir katod ışını tübünün yüzü üzerindeki tipografik görüntünün ışınsal aktarımı (projection) ya da biçimleniş; genellikle yüksek hızlı bilgisayarlı foto-düzenleme dizgesiyle birlik içindedir.

Kare Tırnak (Square Serif). Tırnaklarıyla aynı ağırlıkta ya da asıl vurgudan daha koyu, ağır olan yazı karakteri.

Katod Işın Tübü (Cathode Ray Tube). CRT olarak kısaltılır. Fotodizgide film, fotoğraf kağıdı, mikrofilm ya da ofset kalıpları üzerine noktalar ya da çizgiler biçiminde harf görüntülerini geçirmek, aktarmak için kullanılan elektronik tüb.

Katod Işın Tübü Gösterimi (Cathode Ray Tube Display). Görsel Gösterim Ucu (VDT) için diğer bir terim.

Kelime İşlemci (Word Processor). Bellek olanaklı üst düzey geliştirilmiş elektronik daktilolar. Raporları, kitap elyazmalarını ve mektupları yazmak gibi çeşitli görevler ya da sayfa besleme yaratmak için uygun bir araç.

Kesirli Sayılar (Fractions). Bunlar üç biçimde olur. Uyarlanabilir (adaptable), üç ayrı karakterin oluşturduğu: iki büyük (metin ölçüsünde) sayının bir kesme karakteri tarafından (3/4) bölünmesidir. Kasa (case), küçük kesirli sayıların tekil bir karakter olarak (3/4) mevcut olmasıdır. Parça (piece), iki ayrı karakterden oluşan küçük kesirli sayılarla oluşturulmasıdır: başkasıyla değiştirilebilir (nominator) ve bölü-kesme ya da ayırma çizgisi bir karakter olarak ve ikinci bir karakter olarak başkasıyla değiştirilemeyen (denominator) olarak (örneğin, 3/ ve 4 3/4 yapmak için).

Kesme (Crop). Bir fotoğrafın ya da resimlemenin parçasını çıkartmak.

Keyline. Nerede bir düzlem, renk değeri ya da yarımtonun konumlandırılmış olduğunu gösteren, tasarımcının çizdiği alanın ya da nesnelerin dışçizgisi olan, satırların lekesele olduğu görüntüleme kipi.

Kısa Çizgi (Break Line). Genellikle bir paragrafın sonundaki kısa çizgi; kesme çizgisi.

Kısaltma (Contraction). İlk ve/ya da sonundaki diğer harflerin atılmasıyla kısaltılmış bir sözcük.

Klavye (Keyboard). Bilgisayara ya da bilgisayar tabanlı bir dizgeye metin ve sayı yazılmasını sağlayan giriş (input) aygıtı; tuşlara basıldığında sayısal (alphanumeric) karakter ya da başka bir simge kodlayarak çalışır. Çok işlevsel bir giriş aygıtıdır; ancak kullanıcının gerekli klavye becerisine sahip olmasını, yani en az iki parmakla ve belli bir hızda yazabilmesini gerektirir. İngilizce konuşulan ülkelerde, mekanik daktilolarda kullanılan QWERTY düzenindedir (ama daha hızlı ve kolay kullanılan DVORAK düzeninde klavyeler de vardır). Türkçe klavyeler ise F Klavye düzenindedir.

Klavye Kullanıcısı (Keyboardist). Klavye işleticisi.

Klavye Düzeni (Keyboard Layout). Klavye tuşlarının konumu.

Komut (Command). İşlemi yerine getirecek olan özelliklerin bir bilgisayar açıklamasındaki bir bölümü.

Köşeli Parantezler (Brackets). Bu im çifti olayları açıklamaya ya da anlam kazandıran fazladan olanlar için, 'parantez içinde parantez' olarak, kullanılır.

Küçük Açıklama (Caption). Resimlemenin yanında bulunan açıklayıcı metin.

Küçük Başlık Harfleri (Small Caps). S.c. olarak kısaltılmıştır. Yazı karakterinin x yüksekliğiyle aynı ölçüde olan büyükharflerin bir bütün abecesi.

Küçük Kitap (Pumplet). Genel olarak booklet'le değiştirilerek kullanılır. Hem de birkaç sayfadan oluşan küçük bir kitapçığı tasarlamak için kullanılır. Kitap olması için 48 sayfadan fazla olmalıdır.

Küçük Taslaklar (Thumbnails). Küçük, oldukça kaba biçimde hazırlanmış karalamalar, taslaklar.

Mm

Makine Dili (Machine Language). Bir makina ya da bilgisayar tarafından kullanılan dil.

Manyetik Disk (Magnetic Disk). Bilgi depolamak üzere manyetik bir yüzeye sahip olan düz yuvarlak yüzey.

Compact Disc. Hard Disc dışında taşınabilir ve değiştirilebilir büyük bilgi depolama ortamları olan 'CD'ler 1982'lerde kişisel bilgisayarların gelişmesiyle birlikte Sony ve Philips şirketlerinin işbirliğiyle geliştirilir. Yalnız kayıt amaçlı 'Recordable' CD'lerin bilgi depolama özellikleri ve hızı artırıldığı gibi yeni nesil 'Rewritable' CD'lerle yazılmış bilgiyi silme ve yeniden yazma özelliğine sahip olur. Daha sonra ise çokluortam kayıtlarına yönelik DVD teknolojisi geliştirilir.

Floppy Disc. Hard Disc dışında taşınabilir ve değiştirilebilir küçük bilgi depolama ortamları olan 'floppy disc'ler kişisel bilgisayarların gelişmesiyle güçleşir ve zaman içinde büyük boyutlu metal, pvc disk ve kayıt bantlarından küçük boyutlu esnek disketlere dönüşür. Öncesinde DD olarak geliştirilen, günümüzde ise High Density (HD) özellikle kullanılan esnek disketleri son olarak 3.5 inç boyutunda ve 1.4 Mb bellek ortamı sunmaktadır.

Manyetik Depolama (Magnetic Storage). Bilgi depolamak üzere ögenin manyetik özelliğini kullanan depolama aracı-gereci. Manyetik göbek, disk, tambur, bant ve filmler.

Manyetik Tambur (Magnetic Drum). Bilgi depolamak üzere bir yüzeye sahip olan silindir.

Mat. Döküm-hurufat (cast-type) düzenlemede, bir Linotype, Ludlow ya da Monotype çoğaltma kalıbı (matrix) için genel (özellikle argo) bir terim.

Metin (Text). Başlıkların karşısında olarak, bir kitapta ya da bir sayfadaki dizgi gövdesi.

Metrik Dizge (Metric System). Metre ve gramlarda temellendirilmiş olarak ölçü ve ağırlıkların ondalık dizgesi.

Mikron (Micron). Bir metrenin milyonda biri.

Modem. Diğer bir bilgisayara, LAN (Yerel Alan Ağı) konferansı, elektronik posta vb.nin düzenli telefon hatları üzerinden gönderilebilecek olan, bilgisayar görüntülüğündeki sayısal bilgiyi imlere çeviren bir elektronik araç-gereç. Gücü saniyede bit sayısı (bits per second, kısaca BPS) ile ölçülür, daha hızlı bilgi gönderir ve ederi telefon faturasından daha düşüktür.

Modern. Geç 18. yüzyılda geliştirilmiş olan harf-yazı biçimini tanımlamak için kullanılan deyim.

Modern Sayılar (Modern Figures). Hem de 'Aynı Çizgide Sayılar' (lining) olarak da adlandırılır. Sayılar herhangi verilmiş yazı karakterindeki büyük harfler ile aynı ölçüdedir. 1234567890. Karşılığı olarak, eski biçem ya da 'aynı çizgide olmayan sayılar'dır. Modern sayılar aynı taban çizgisi üzerinde hizalanırlar.

Multiple Master. Çoklu Anakopya. Adobe'un geliştirdiği yazıtürü denetim dizgesi. Bu dizgede yazıtürü anakopyası, tümüyle tasarımcının denetiminde ölçeklenebilir, yana yatırılabilir, kalınlaştırılabilir ve çok çeşitli biçemlerde çoğaltılabilir. Çoklu anakopyalar birer "bukalemun" yazıtürü olarak tasarlanmış; yatay ölçekleme, kalınlaştırma ve yana yatırma sınırları, yazıtürünün benzersiz özelliklerini koruyarak Adobe tarafından belirlenmiştir. Çoklu anakopya, yazıtürüne getirdiği olağanüstü esneklik bir yana, tek anakopyadan tüm yazıtürü ailesinin elde edilebilmesini sağlamıştır.

Mürekkep Püskürtme Baskı (Ink-Jet Printing). Bir görüntüyü oluşturmak için kağıt üstüne mürekkep parçacıklarını püskürten, bilgisayar denetimli bir gereci olan bir basım, çoğaltım teknolojisi. Mürekkep parçacıkları elektriksel olarak yüklenir ve belirlenen yere düşmeleri sağlanır. Bu, kişiselleştirilmiş iletilerde doğrudan posta (direct mail) için bir yüksek hızlı benimsenmiş bir işlemdir.

Nn

Nokta Temelli –ya da Bit-Eşleşim– Gösterim (Bitmapped Display). Bilgisayarın RAM'inde bir bit'te (en ufak bilgi birimi), 'konumlandırılmış' (mapped) olan ya da eşlenmiş –uygun düşen, onu karşılayan– her bir nokta ya da pixel biçiminde video veya bilgisayar görüntülüğündeki bir görüntü.

Nokta Satırları (Dot Leaders). Bir noktadan diğerine izlemek için göze yol gösteren nokta satırları dizisi.

Normalleştirici Koordinatlar: Üstelik font başlık koordinatları olarak da bilinir. Koordinatlar anakopya kalıpları hiperküpünün her bir köşe etiketi 0'dan 1'e değişir. Her bir anakopya font 0 ya da 1'in her bir boyutunda bir koordinata sahiptir.

Oo-Öö

OCR. 'Optik Karakter Tanıma'nın (optical character recognition) kısaltması.

Okunurluk (Legibility). Dizgide nitelik ve onun boşluklaması ile algılama hızını etkileyen düzenleme; daha hızlı, kolay ve daha doğru algı, daha okunur dizgi.

Okuyucu (Reader). Sunulmuş veriyi bir biçimden başka bir biçime değiştirebilen özelleştirilmiş alet. Okuyucular OCR okuyucu, manyetik bant ya da kart okuyucu, delinmiş bant ya da kart okuyucu, ve daha özel uygulamalarda, belirteç duyarlı okuyucuları kapsayarak hurufat dizgide kullanılır.

Ondalık Eşitlik (Decimal Equivalents). Aşağıdakiler, ondalık eşitliklerinde değiştirmek üzere belirtilmiş olan en yaygın kesirli sayıların bazılarıdır.

Onaltılıklar 1/16 0.0625

3/16 0.1875

5/16 0.3125

7/16 0.4375

9/16 0.5625

11/16 0.6875

13/16 0.8125

15/16 0.9275

Sekizlikler 1/8 0.125

3/8 0.375

5/8 0.625

7/8 0.875

Dörtlükler, Üçlükler, Yarımlar 1/4 0.250

1/3 0.333

1/2 0.500

2/3 0.666

3/4 0.750

Orta Çizgi (Mean Line). Daha sıklıkla x-çizgisi olarak adlandırılır. Yukarı uzantıları olmaksızın kasaaltı küçükharflerinin belirttiği varsayılan çizgi.

Optik Karakter Tanıma (OCR). Foto-düzenlemede kullanılan daktilolanmış, basılmış ya da elle yazılmış belgeleri elektronik olarak okuma yöntemi.

Dizilmiş olması için örnek dizgi özel bir daktiloda daktilolanır, sonra dizgi yerleştirmesi için bir bant üreten bir OCR tarayıcı tarafından okunur. Bu, bir tuşlamacı (daktilograf) tarafından dizgi yerleştirmesi kararı ya da bir klavye işleticisi tarafından yapılan klavye tuşlaması gerekliliğinden sakınmak içindir.

Ölçekleme (Scaling). Reprodüksiyon amacıyla büyütülmüş ya da küçültülmüş olması için asıl sanat çalışmasının ölçüsünün büyültme ya da küçültme yüzdesini belirleme yöntemi. Orantılama geometrisi kullanılarak ya da bir masa veya cep hesap makinasıyla, logaritmik ölçü ya da disk ölçeri kullanılarak da bu işlem yapılabilir.

Ölçeklenebilir Fontlar (Scalable Fonts). Genellikle yarım puntodan 72 puntoya kadar yarım puntoluk artışlarda, ölçülerin bir dizisini yerleştirmeye olanaklı dışçizgili asıl (master) fontlar.

Ölçü (Measure). Dizgi satırının uzunluğu; normal olarak pikalarda ya da pikalar ve puntolarda belirtilir.

Örnek Dizgi (Copy). Tasarım ve hurufat dizgide dizilecek olan daktilo sayfası.

Örnek Yerleştirme Dizgisi (Filler). Bir boş alan içini doldurmak için kullanılan, içeriğinin önem taşımadığı herhangi bir dizgi örneği görüntüsü.

Pp

PC. 'Personal Computer'ın kısaltması. Kişisel bilgisayar.

Parağraf Belirteci (Paragraph Mark). Bir parağraf başlangıcına gözü yönlendirmek için kullanılan, bu ¶ gibi, tipografik ögeler. Parağraf içerlek değilse sıklıkla bu kullanılır.

Paralel Bağlama (Parallel Processing). Bir iş üzerinde işletebilmek için birkaç işlemcinin bir arada çalışacak duruma getirilmesi.

Pencere (Window). Alet kutusu (tool box), menü (menu), gösterenler (icons) vb.nin gösteriminde görüntülükteki alanlar. Görüntülük üzerinde çoğaltılmış pencere katmanları olası ise de herhangi bir anda en üstte olan etkin durumdadır.

Windows. Pencere dizgesi masaüstü yayıncılıkta bilgisayar ortamının en temel gösterim ve işletim olgusudur. Macintosh bilgisayarlarda 1984'den bu yana (Xerox'un Alto'sundaki görüntüleme ilkelerinden yararlanarak) oluşturulan, PC ortamında ise Windows işletim dizgesiyle kullanıma giren bir bilgisayar

işletim anlayışıdır. Buna göre bir uygulamanın kendi pencereleri dışında, işletim dizgesi ortamında birçok uygulamanın penceresi aynı anda açık olabilir. Ancak etkin durumda olmayan pencereler etkin olana göre daha soluk görünerek kullanıcıyı yönlendirir.

Pentop Computer. Bir klavyeden daha çok bir stilus (basınca duyarlı yazma çubuğu) ile kullanıcının veri girmesi için not panosu (notluk) ölçüsünde makina. Bir faks makinesiyile bağlantılandırıldığı zaman, kullanıcılar belgeleri ya da çizelgeleri, düzenleme ve imler gösterme (notation) biçimiyle hemen geri gönderebilmektedir.

Pika (Pica). Tipografik ölçü birimi: 12 punto = 1 pika (1/16" ya da 0.166") ve 6 pika = 1 inç (0.996"). Hem de (inç başına 12 karaktere sahip, Elite daktilo dizgisine karşı olarak) inç başına 10 karakter daktilo dizgisi tasarlamakta kullanılır.

Pi Karakterleri (Pi Characters). Özel bağlantılar, aksan harfler, matematik imler ve başvuru imleri gibi, bir dizgi fontunda genellikle olmayan özel karakterler. Monotype tarafından 'sorts' olarak adlandırılır.

Pseudo Karakter. Diğer adı Greek. Gereğinden fazla bellek harcamamak için, çok küçük karakterlerin görüntülük gösteriminde, programların karakterleri göstermek yerine kullandıkları (satır çizgilerini) görüntüleme biçimi.

Punto (Point). En küçük tipografik ölçü birimi: 12 punto = yaklaşık olarak 1/72 inç (0.01383"). Harf, genelgeçer ölçülerden başlayarak; 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 18, 24, 30, 36, 42, 48, 60 ve 72 puntoda ölçülendirilir.

Rr

Rasterization. Görüntü verisini RIP için çıktı verisi biçimine dönüştürme işlemi.

Rasterization Çeşitleri. Dışçizgi biçimini görüntülük nokta bilgisine dönüştürme işlemine denir. TrueType ve AdobeTypeManager (ATM) belirgin rasterize işlemcileridir. ATM karakterlerin eğrilerini Beziér eğrileri yoluyla gösterirken, TrueType 'Quadratic B-spline'ı kullanır.

Raster Font. Font verisini çıktı verisi biçimine dönüştürmek için bit-eşlemli (nokta temelli) belgelere sahip font. Bitmap fontları imler. Bir alanda karakter için en uygun ölçüde nokta ya da görüntülük noktacığı yoluyla 0 ve 1'in –ya da açık ve kapalı veya siyah ve beyaz gibi– düzenlenmesi.

Recto. Bir açık kitabın, süreli yayın ya da benzerlerinin sağ-taraf sayfası. Sayfa 1 sürekli recto üzerindedir ve recto'lar sürekli tekli sayfa sayılarını (folios) taşır.

RIP. 'Raster Image Processing' teriminin kısaltması. Bir bilgisayarda depolanmış ve görüntülüşü çağrılabilen ve gerektiği kadar elle-işlemeli olarak yönetilen (manipulated) noktaların bir düzenlemesinde dizginin ve görüntünün dönüştürülmesi.

Roman. Yukarı kalkmış olan, şu anda okuduğunuz dizgi gibi, dik, düz yazı biçimi. Hem de daha özellikli olarak asıl Roma mermer-kesim harf biçimlerinden türetilmiş tırnaklı dik yazı biçimi.

Roma Sayıları (Roman Numerals). Avrupa'da ve Latin dünyasında 10. yüzyıla kadar sayılar olarak kullanılan Roma sayıları.

I = 1; V = 5; X = 10; L = 50; C = 100; D = 500 ve M = 1000.

Royal. Genelgeçer font görüntüleme teknolojisi, Adobe'un PostScript biçimlemelerine karşı seçenek olarak Apple Computers ve Microsoft tarafından geliştirilmiş bir font görüntüleme teknolojisi. TrueType'in ilk biçimi.

Ss

Sabitleştirilmiş Fontlar (Fixed Fonts). Nokta-temelli fontların harf ölçüleri dizisinde yerleştirilme, dizilme olanağı.

Saçteli (Hairline). İnce çizgi; basımda üretilebilir olan en ince çizgi.

Sanat (Art). Bir sanatçı, kamera ya da mekanik araçlar yoluyla hazırlandığına bakılmaksızın, tüm asıl – çıkış kaynaklı– örnekler. Yeniden çoğaltılmış olabilen herhangi bir örnek.

Sanat Çalışması (Art Work). Tek örnek, asıl sanat çalışması.

Satıraltı Karakterleri (Inferior Characters). Genellikle yerine ya da taban çizgisi altına yerleştirilen küçük karakterler. Genel olarak matematik dizgi yerleştirmesinde kullanılır.

Satır Boşluk Düzeni (Line Spacing). Fotodizgide satır boşluklaması için bir deyim.

Satır Boşluklaması (Leading). 'Leding' olarak söylenir. Metal harflerin (hurufat) düzenlemesinde, (1'den 2 puntoya değin kalınlıklarda) metal ince bantlar dizgi satırları arasında boşluk yaratmak için kullanılır. Kurşun parçalar, çubuklar hurufat yüksekliğinden daha az olduklarından dolayı onlar basılmazlar.

Satır Ölçü Aleti (Line Gauge). Hem de 'Dizgi Ölçü Aleti' ya da 'Pika Ölçeri' olarak adlandırılır. Tipografik öğelerin yerleştirilmesi ve ölçülmesi için kullanılır.

Satır Sonu Kararı (End-of-line Decision). Genel olarak tireleme ve boşluklama ile ilgilidir. Satır sonlandırma kararları klavye işleticisi ve bilgisayar tarafından ve de her ikisinin belirlenmesiyle de oluşturulabilir.

Satır Uzunluğu (Line Length). 'Ölçü'ye bakın.

Sayfa Numaralama (Pagination). Ardışık bir düzende sayfalara sayı verilmesi.

Sayfa Tanımlama Dili (Page Description Language). Birbirine bağlı çeşitli dizgeler ve monitörler, klavyeler, tarayıcılar, yazıcı birimleri ve görüntü yerleştiricileri gibi çıktı araçları için yaygın olarak kullanılan bilgisayar dilleri.

Sayısal Bilgisayar (Digital Computer). Açık, tanımlanmış ya da ayrı ayrı kısımdan oluşan bilgiye ya da veriye aritmetik ve bilimsel işlemleri uygulayan – yerine getiren– kısaca elde edilmiş bilgiyi işleyen ve sunan bilgisayardır. 'Benzeşim Bilgisayarı'nın karşısında olarak.

Sıkışık Boşluklama (Close Spacing). Sözcükler arasında çok az boşlukla dizilmiş dizgi.

Sözcük Boşluğu (Wordspaces). Sözcükler arasındaki boşluk.

Sözcük Boşluk Düzeni (Wordspacing). Düzenlemeye, verilen bir ölçüde dizgi satırlarını doldurmak için sözcükler arasına boşluk katmak.

Süren Metin (Running Text). Üstelik 'straight matter' ya da 'body copy' betimler. Gösterim dizgisinin karşısında olarak bir makalenin ya da duyurunun metni.

Sürekli-ton Çoğaltması (Continuous-tone Copy). Fotoğraflar, çizimler ve resimler gibi siyahtan beyaza (ya da tersi) tonların tüm dizisini içeren herhangi bir görüntü.

Süren Başlık (Running Head). Bir kitabın içinde her bir sayfanın üstünde bulunan kitap başlığı ya da konu, bölüm başlığı.

Sürdürmek (Run in). Parağraf bölünmesi olmadan dizginin, harfin dizilmesi ya da yeni bir parağraf yapmaksızın yeni satırı içerlek yapmadan dizginin dizilmesi.

Süslemeli (Ornamented). Süsleme etkisi üretmek için süslü biçimde tasarlanmış olan yazı karakteri dizgisi.

Swash Letters. Süslü harfler kaligrafik geleneğin tipografideki yansımaları ya da uygulamalarıdır. Bu süslü harflerin tümünün ya da sözcüğün başına ya da sonuna gelişlerine göre farklı süslemeleri ve seçenekleri – kazımaları– bulunur. Harfin dizgideki konumuna göre uygun olan süslü harf seçeneği kullanılır. Bu örnekte Caslon Swash yazı karakteri gösterilmektedir.

Süslü Harfler (Swash Letters). Uzun tırnaklı ve süslü biçimlendirilmiş eğik, büyük ve küçükharfler.

Sütun Çizgisi (Column Rule). Dizgi sütunlarını ya da kolonlarını ayırmak için kullanılan çizgi.

Sütun Ölçüsü (Column Inch). Bir sütun genişlikte ve bir inç derinliğinde temellendirilmiş olan yayıncı ölçüsü.

Tt

Taban Çizgisi (Baseline). Verilmiş bir satırda duran tüm karakterlerin üzerinde olduğu varsayılan düşsel yatay çizgi.

Tam Dizgi (Solid). Düzenlemeye, satırlar arasında satır boşluklaması olmaksızın dizilen dizgiyi belirtir.

Tarayıcı (Scanner). 'Elektronik Tarayıcı' sözcüğüne bakın.

Tasarım Koordinatı: Bütün bir tam sayı: normalleştirilmiş koordinatları yeniden etiketlemek için ve bir çoklu anakopya font kullanıcısının sürekli gördüğü sayı kullanılır. Çoklu anakopya boşluğu tamsayısı tasarım koordinatlarından daha küçük herhangi bir sayıya bölünemez.

Taslak (Rough). Eskiz ya da küçük eskiz (thumbnail), genellikle aydinger kağıt üzerine yapılır, tasarımın çeşitli öğelerinin konumunu ve ölçünün genel bir düşüncesini verir.

Tekil Sözcük –ya da Satır– (Widow). Arzulanan kısalıkta bir tekil, kısa sözcük; ya da 'ing' gibi, tirelenmiş bir sözcüğün sonundaki parçası ya da bir okuma sütununun veya bir parağrafın sonu. Tekiller genellikle satır dışını doldurmak için sözcüklerin katılmasıyla ya da onun bir parçası olarak, yeni değiştirilmiş olan önceki satırda bir sözcüğün çıkartılması yoluyla düzensel açıdan tamamlanırlar. Üstelik tekiler en sondaki birkaç satırın ya da parağrafın sonundaki dizginin azaltılması yoluyla oluşabilir. 'Azaltılmış Dizgi'ye bakın.

Temel Harfler (Primary Letters). Yukarı ve aşağı uzantıları olmayan; kasaaltının a, c, e, m, n, o vb. küçükharfleri.

Temel Sayılar (Cardinal Numbers). Bir, iki, üç gibi sayıların normal olarak birbirini izlemesi. Birinci, ikinci, üçüncü vb. sıralama (ordinal) sayılarıyla

karşılaştırılır.

Ters Boşluklama (Reverse Leading). 'Boşluklama'ya bakın.

Ters Okuma (Wrong Reading). Asılın tersinden okunan görüntüsü. Bir ayna görüntüsü. Ofset ya da klişe baskı için gereksinilir.

Tıpkıbasım (Facsimile). Daha yaygın olarak bir 'fax'ı (belgegeçeri) belirtir. Grafik unsurların (harf-dizgiler, dökümanlar, çizelgeler, dizelgeler, sayfa besleme, resimler vb.) kablo ya da radyo dalgası yoluyla aktarımı. Bazı belgegeçer makineleri, veri aktarımını yerine getirmekle görevli kişisel bilgisayarlarla bütünleştirilmiş olabilirlerken, bütünüyle renkli görüntüleri aktarma yeterliğinde de olabilir.

Tırnaksız (Sans Serif). Tırnaksız yazı karakteri tasarımı.

Tırtıklar (Jaggies). Raster Scan gösterimi, özellikle video görüntülüğünde biçimlendirilmiş dizgi, harf ya da görüntünün pürüklü, pürüzlü kenarları için bir terim.

Tipografi (Typography). Harften basıma, çalışmanın sanatı ve işlemidir. (Genel olarak belirlenmiş bir yüzey üzerinde harufatlar, boşluklama unsurları ve çizgilerle yapılan görsel, işlevsel ve estetik düzenlemedir.) Günümüzün teknolojisi, sanatı daha çok mekanikleştirerek, hızlı bir biçimde tipografi uğraşısını bir bilim yapmıştır.

"Çağdaş Tipografinin Temelleri". Tamamen bilgisayar ortamında hazırlanan kitapta bilgisayar uygulamalarına 'kullanıcı kılavuzları'nda olduğu gibi bir anlatımla yer verilmiştir. Daha da önemlisi, kitapta, basımcılığın sanatsal üretimindeki (fine printing) tipografi kullanımının yanında, günümüzde

gelişimini sürdüren sayısal (digital) tipografi ve 'web' gibi yeni iletişim ortamlarındaki çeşitli tipografi uygulamaları üzerine açıklamalara ve bu konuda yeni bölümlere yer verilmiştir.

Sonuç olarak tipografi üzerine Namık Kemal Sarıkavak tarafından hazırlanan bu kitap harfin yaratıcı ve doğru kullanımı üzerine en temel (görüntülü ve ayrıntılı bir biçimde) çağdaş tipografi bilgilerini içermekte olup, kitapta yer alan bilgiler bilincin, estetik duyarlığın ve yaratıcı kullanımın altyapısını oluşturmaktadır.

Tipografist (Typographer). Dizgiyi yerleştiren kişi ya da kişiler.

Tipografik Hata (Typographic Error). Yaygın olarak typos olarak adlandırılır. Hatalar örnek dizginin tuşlanması sırasında; ya geleneksel daktiloda ya da dizgi yerleştirmenin klavye işlemi aşamasında, düzenleyici (compositor) tarafından yapılır. Düzenleyici tarafından yapılmış dizgi hataları PE'dir (printer's error) ve genellikle ücretsiz olarak düzeltilir.

Tireleme (Hypenation). Bir satırın sonunda bir sözcüğün bölüneceği yeri belirlemek. Bilgisayarda dizgi yerleştirmede, kişisel kararlaştırılabilir tireleme; bilimsel tireleme; ayrıksı sözcük sözlüğü ve gerçek sözlük vb. gibi yöntemler yoluyla, tirelemeyi belirlemek üzere oluşturulmuş programlama.

Transistor. Resistors, capasitors ve diodes ile birlikte, transistor bütünleştirilmiş devre ya da yonganın temel bir oluşturma ya da yapım bloğudur.

Tonlama (Tint). Bir tam renge beyaz katılarak elde edilmiş renk değeri. Baskıda, tramlamayla bir tam rengin fotomekanik olarak azaltılması.

Tuş (Key). Sayı ya da harfler gibi imlerin anlamıyla örnek dizginin şifrelenmesi. Üstelik 'Anahtar' olarak harfleri çerçeve içinde tutan takozların (quoins) sıkıştırılması için bir aleti (vizo) belirtir ya da bir patent temelinde kullanılan kancaları sıkılaştırmak için bir araç.

Tüm Harf Boşluk Düzeni (Tracking). Baştanbaşa harf boşluklaması yerleştirmesi için tipografist tarafından kullanılan bir deyim.

Uu-Üü

Uluslararası Sayfa Ölçüleri (International Page Sizes). Avrupa'da sayfa ölçüleri bir harf, sayı ve milimetrelerde ölçülendirilerek belirtilir. Aşağıdaki çizelge bazı yaygın uluslararası ölçüleri ve onların Amerikan eşitliklerini sıralamaktadır.

Kod / Uluslararası / Avrupa (mm) / Amerika (inç) A0 841x1189 33-1/8x46 13/16

A1 594x841 23-3/8x33 1/8 A2 420x594 16-9/16x23 3/8

A3 297x420 11-11/16x16 9/16

A4 210x297 8-1/4x11 11/16 A5 148x210 5-13/16x8 1/4 A6 105x148 4-1/8x5 13/16 A7 74x105 2-15/16x4 1/8 A8 52x174 2-1/16x2 15/16 A9 37x152 1-7/16x2 1/16 A10 26x37 1x1 7/16

Uygulama (Application). Özel bir işi işletim dizgesi ortamında sözcük işlemi, grafik, çizim, resimleme vb. gibi yerine getiren herhangi bir masaüstü yayıncılık programı.

Uygunuz Boşlukları Düzeltmiş Harfler (Kerned Letters). Bitişik karakterlerin üst üste binmesi, genişlemiş ya da gövdesi veya baldırı boyunca çıkıntı yapmış olan bir harf ya da dizgi karakteri. 'Kerned' harfler yaygın olarak eğik (italik), elyazması ve gösterişli fontlardır.

Uygunuz Harf Boşluklarını Düzenleme (Kerning). Birinin bir bölümünün diğerinin gövdesi üzerine genişlediği –yayıldığı– harfler arasındaki boşluğun ayarlanması. Metal harfte, uygunuz harfler arasındaki boşluğun düzeltilmesi amacıyla, daha yakın yerleştirmek için harfin gövdesinin gerçekten kesilmesi yoluyla başarılı. Fotodizgide, karakterler arasından bir ya da birçok boşluk biriminin çıkartılması yoluyla başarılı. Bu yolla dizilen düzenleme, sıklıkla, 'sıkışık dizgi' (set tight) ya da 'eksi boşluklama'lı (minus letterspacing) dizgi olarak belirtilir.

Uygunuz Tireleme (Bad Break). Doğru olmayan satır sonu tirelemesi ya da bir sayfanın parağraf son satırı (widow) veya tirelenmiş bir sözcüğün sonuyla başlaması.

Üç Nokta (Ellipses). Aktarma olayında, yalnız gerekli olanları almak için örnek atlama olduğu zaman, sıklıkla kullanılan dışarıda bırakma olgusunu gösterir.

Vv

Veri (Data). Bilginin herhangi bir toplaması (durumlar, sayılar, harfler, imler vb.) için kullanılan genel bir terim. Bir bilgisayarda girdi ve arzu edilen çıktı için kullanılır.

Veri Bankası (Data Bank). Bir bilgisayarda yeniden elde edilen, seçici olunabilen bilginin kütsel depolanması.

Veri İşlem (Data Processing). Yürütmenin tam kurallarına uygun olarak, veri üzerinde taşınan tüm işlemler için genel bir deyim.

Verso. Bir kitabın sol taraftaki sayfası, karşıtı 'recto'dur.

Xx

x-Çizgisi (x-Line). Hem de 'Orta Çizgi' (mean line) olarak adlandırılır. Kasaaltı küçükharflerinin üstünü gösteren çizgidir.

x- Yükkeliği (x-Height). Yukarı ve aşağı uzantıları dışında, kasaaltı küçükharflerinin gövde yükkeliği.

Yy

Yayın Bilgisi (Colophon). Bir kitap içindeki, onun üretimini içeren, bilgileri anlatan tanımlama. Geleneksel ve klasik (15. ve 17. Yüzyıllar arası) tipografide genellikle kitabın sonuna yerleştirilirdi. Günümüzde 'künye sayfası' (title page) bu amaçla hazırlanır.

Yazı Karakteri Dizisi (Series of Type). Bir özne ve benzersiz yazı karakterinin bütün ölçülerini gösterir.

Yıldız İşareti (Asterisk). Bir dipnotu göstermek için metinde kullanılan başvuru belirteci. Üstelik kayıp harfleri ya da sözcükleri göstermek için de kullanılır.

Yukarı Uzantıları (Ascenders). Harfin gövdesinden yukarıya çıkan; b, d, f, h, k, l ve t harfindaki gibi, kasaaltı küçükharflerinin bu parçası.

Yüklenebilir Font (Downloadable Font). Bilgisayarın font klasörü gibi dizgi aracı ya da bir yazıcı içinde ileride yüklenabilir olan bir font.

Yükselmiş İlhharf (Raised Initial). Metnin ilk satırıyla taban hizalı gösterim harfi.